The First Telugu Bi-weekly in Andhra Desa. The only Telugu Newspaper
for H. E. H The Nizam's Dominions.

గోలకొండ పత్రిక

తూప్రుబజారు, హైదరాబాదు, (దక్కన్.)

ప్రతి సోమ, గురువారములు ప్రకటింపబడును

సం॥చందారూ ౬-౦-౦ అర్థ ,, ,, ౩-౦-౦ విడి ప్రతిక ౦-౧-౦	**GOLKONDA PATRIKA** HYDERABAD, Dn. THURSDAY 17-1-1935	ప్రాతపత్రికకు వెల ప్రత్యేకము

౬౩౫౭౯

సంపుటము ౯ } శా.శ.౧౮౫౬ శ్రీభావనామసం॥ పుష్య శు॥ ౧౩ గురువారము ౧౪-౪-౪౪ఫ. { సంచిక ౬౭

మా చిన్న కథ

నేను—నా సైకిల్

ఎం. సత్యనారాయణ

కాపరం మల్కాజిగిరి. ఆఫీసు సికింద్రాబాదు. ఆఫీసుపోవడానికి ఇంట్లో భోంచెయ్యడానికి తప్ప ఇంకెందుకు సెలవు లేదు. ప్రాతఃకాలము లేచి బాగా వెలుగువచ్చేసరికి, రమారమి యేడుగంటలవుతుంది. తరువాత కాలకృత్యాలు తీర్చుకోవడానికి చెంబు తీసుకొని ఏదో ఒక చిన్న దోవను బడిపోతే ఒక చేటవును సమీపిస్తేగాని విశ్రాంతిగా స్థలం దొరకదు. ఆ చేటవులో మాకాంతకు దుక్కాని మళ్లీ ఇంటిదోవబడి ఇల్లు చేరేటప్పటికి తొమ్మిదవుతుంది. తరువాత స్నానం. భోజనం విషయములో రెండు ఘంటలైనా కులాసాగా భోంచేస్తేగాని నాకు భోజనం చేసినట్లుండదు. ఈ దౌర్భాగ్యపు ఉద్యోగము స్వీకరించిన తర్వాత అసలు నాలుగింటి సౌఖ్యమే పోయింది. హడావుడిగా అరగంటసేపట్లో భోజనమంటూ గోల ముగించేటప్పటికి పదిన్నర దాటిపోతుంది. ఇదిగాకుండా నేను మొదట్నుంచి కొంచెం సోమరి ముండిలెండి. నిజం చెపితే తప్పేమిలేదు సాధారణంగా ఈ లాంటివాళ్లు ఆడినగానే పడిపాట్లు ప్రతివారికీ తెలుసు. ఏల్లాగో ఓపిక చేసుకుని లేచి కోటు చొక్కా ఉత్తరీయం వేసుకొని అఫీసుపొయ్యేటప్పటికి బ్రహ్మ దేవుడు ప్రత్యక్షమయ్యేవాడు. మళ్లీ సాయంత్రం నాలుగున్నరకు ఆక్కడినుండి బయలుదేరి కొంపచేరుకునేటప్పటికి ఏడు. తిరిగా స్నానం, కులాసాగా రెండు ఘంటలు భోజనం. చేయి కడుక్కోగానే మంచాన్ని చేరి గుర్రుపెట్టడం. ఇది ప్రతిరోజూ చర్య.

ఇంతకష్టపడి ఏల్లాగో ఓర్చుకుంటూ లెండి కాని, భోంచెయ్యగానే ఆఫీసుకు మైలుగంత శరీరాన్ని చేరేపెటప్పటికి తలకాయప్రాణము తోకకొచ్చేది. పరే ఇన్ని తంటాలుపడుతూ అఫీసుకుచేరేటప్పటికి ఆ హెడుగుమాస్త తిరగేస్తూన్న చూపులు చూస్తు నవ్వుతు; "హ్యావ్ అర్ యు లేట్" అనగానే ఒళ్లుమండుకొచ్చేది. కాని ఏం చెయ్యగలను, విధియాలాగ లింది.

ఇలావుండగా ఒక రోజు మంచముపైనుండి లేచేటప్పటికి తొమ్మిది దాటిపోయింది. స్నానం చద్దు బడేయు ఏమిచెయ్యకుండా హడావుడిగా పరుగెత్తుతున్నాను. ఆరోడ్డుపైవుండేవారంతా నన్నే చూస్తు ముసిముసినవ్వులు నవ్వుతున్నారు. ఎందుకునవ్వుతున్నారని చూస్తే నాబొజ్జ కనబడుతోంది. ఇందుకే నవ్వుతున్నారేమో అనుకున్నాను. పరిగెత్తుకోని ఆఫీసు అనవ్వేవాళ్లని చూస్తు పరిగెత్తుతుండగా దానిమీంచ తెగ ఒకరాయి కాలు తగిలి క్రిందపడ్డాను. పల్లుకాస్త విరిగింది. సమీపంలో వుండేవారంతా పకపక నవ్వడం ఆరంభించారు. పల్లువిరిగిందని కూడ పాటించకుండా సిగ్గుతల్లాగ పరిగెత్తాను. సరి ఏలాగో ఆఫీసు చేరుకున్నాను. మళ్లీ "హ్యావ్ అర్ యు లేట్"!! అనగానే తలతిరిగింది నాపల్లు కాస్త విరిగిందికూడ చూడకుండా అదేపనిగా "హ్యావ్ అర్ యు లేట్! హ్యావ్ అర్ యు లేట్" అంటూండేవి అరగంటసేపటివరకు బాగా తగవు జరిగింది. తగవుసందర్భంలో "దేనిపైనా ఎక్కి రావాలెగాని ఇలా అలస్యముగా వస్తే బాగుండదు"దని అనగానే సరి ఇంతటితో మాతగవు శాంతించింది. తర్వాత నాపన్లో నేను ప్రవేశించి యథాప్రకారముగా సాయంత్రం ఇంటికి చేరుకున్నాను. తర్వాత ఆలోచనచేయడం ఆరంభించాను. దేనిపై ఎక్కిపోవలయును అని. ఆలోచించగా బండిపైఅని తేలింది రోజూ బండిపైపోతే పొద్దులపైసలు బండివానికి తగలెయ్యాలి నాజీతంకొస్త బండికితగలేస్తే నాకు నాబట్టలకు మావాళ్లకు ఈజీతంలో ఏలా కాలంగడపడమని తోచింది. సరే ఈతలంపు బాగులేదని మరల ఆలోచనచేయడం ఆరంభించాను. చటాలున సైకిలని జ్ఞాపకమునకువచ్చెను. ఈతలంపు బాగుందనుకున్నాను. కాని సైకిల్ మనస్వాధీనం చేసుకోవలయునంటే ఏలాగనుయిమాదిరిగా తలంటాలనడి తంటాలు గానం

చా పోకొక్కల్లు వుండకొట్టుకోవలయును. అప్పుడుగాని అది మనస్వాధీనంగాదు పరేమని సైకిలు కొనుక్కొని నేర్చుకుందామంటే బాగుండదనుకున్నా. మరుసటిదినము ఆదివారము సెలవుకోబాగాన నేర్చుకుందామని బయలుదేరానుగాని మధ్యాహ్నము నేర్చుకుంటే అందరున్నూ సర్కస్ చూస్తున్నట్లు చూస్తుంటారని మానేశాను. రాత్రికొగానే ఓ కమలిషినే నేర్పించమంకోసరము మాట్లాడాను. అతను రూపాయి యిస్తేగాని నేర్పించనన్నాడు. నేను అర్ధరూపాయి ఇస్తానన్నాను. చివరకు అర్ధరూపాయికి నేర్పించడానికి ఒప్పుకున్నాడు. రాత్రికొగానే ఒక సయికిలు అద్దెకుపుచ్చుకొని ౯-౩౦ ఘంటలకు మైదానానికి ఇద్దరము తయారైయ్యాము. ఇక నన్ను సయికిలుపై కూర్చోబెట్టాడు. సీటు అపేచ్చపోయింది. రెండుచక్రములలో గాలిసిండావున్నా అవసిపోయి భూమికి చక్రములు తాకడం మొదలైంది. ఇదిగాకుండా నేర్పించేవాడు పెడిల్ త్రొక్కమన్నాడు. హాండిల్ సుగ్గావుంచమన్నాడు ఈదబాయింపులు లేవు. నాకుసరిగా కాళ్ళు పెడిల్ కు అందుతూలేవు. వాడికి కోపమువచ్చి ఎకుబోతేకొని కాళ్ళు లేవేమిటయ్యా అన్నాడు. ఓర్పుమండి. అతనే సైకిల్ నుబట్టి త్రోయడం ఆరంభించాడు. ఓకొక్కప్పుడు. నాబరువాపలేక గమాబురెండుకాళ్ళు భూమికతిమి పండుబిగబట్టేలాగేవాడు. ఓకొక్కప్పుడు సరిగాయెత్తేది. తేవెరు అటోఇటో పడేసేవాడు. ఇదిగాకుండా నాబరువు నేను ఆపలేనంటె వాడుపైతము నాపైబడేవాడు అప్లోకానే పుటంటూలుపడ్డాము. వాడువిసిగి నేను నేర్పలేనయ్యా అని నన్నువిడిచి చక్కా ఇంటికెళ్లాడు. ఇక నేనేతంటాలుపడు నేర్చుకున్నాను ఒక శుభదినమున వందరూపాయిలిచ్చి ఓ కొత్త సైకిల్ కొన్నాను. రోజూ అఫీసుకుపొయ్యేవాణ్ణి ఇలా కొద్దిరోజులు గడిచినవి. తర్వాత ఏదో పండుగ ఉండుటచే ఆఫీసుకు సెలవుండెను. కావున కూరగాయలు తేవలయునని బజారుకెళ్లినాను. బజారునుండి వచ్చుచుండగా క్రొత్త సైకిల్ అనుటలో క్రొత్తగా నేర్చానుగాబట్టి ఏదర్ని పాటించకుండా వచ్చుచుండగా ఖర్మంకాలక సాహేబుగారొకడు మొచ్చాడు టక్కరైంది నేను క్రింద నాపై సైకిల్ సైకిల్ పైవాడుపడ్డాము నాకుడికాలు ఏడమచేయి విరిగింది. తర్వాత హాస్పటాల్ లో పడవేశారు. మూడుమాసముల తర్వాత కొస్త బాగైంది. అప్పటినుండి సైకిల్ ఎక్కడానికి భయం. మానేశానుకూడాను......

అనర్ఘరాఘవము నెవరురచించిరి

తిమ్మభూపాలుడేనా?

భావకవి రామమూర్తి పంతులుగారు

శ్రీశేషాద్రిరమణకవులు అనర్ఘరాఘవమను తెనుగు ప్రబంధమును అష్టభాషగోపాల రాయల మేనల్లుడును ప్రాగటూరు దొరయు, సుమారు ౪౦౦ ఏండ్లనాడుండిన నాయుడుగు తిమ్మారెడ్డియను తిమ్మభూపాలుడు ఆంధ్రీకరించిన పద్యకావ్యమని వ్రాసినారు. మరియు వారి గ్రంథ మిటీవల కర్నూలులోని వైనడని యొకమిత్రుడు నాకు ప్రతి జూపించెను. ఆ గ్రంథమంను గ్రంథముఖ ప్రతి ముద్రించవలెను; ఇది సహేతుకమో యేమోకాని ప్రత్యాశ్వాసాంతమందు తిమ్మభూపాలు ప్రతిజేసిన పెద్ద గద్యమును ప్రకటించినారు.

అట్టివారోకవి నిజముగా నీగ్రంథమురచించెనా? లేక వేరొకభాగస్వామి కలడా ఆ భాగస్వామియే దీనిని పూర్తిగా రచించెనా? లేక యిద్దరునుకలిసి రచించిరా? యను ప్రశ్నలు నాలో బయలుదేరెను. పాపము భాగస్వామి యెంతనిష్కామకర్మయోగియేమో, తిమ్మారెడ్డి యాయన రచనారాఘవమందేమి సాక్ష్యము స్వయముగ నిచ్చుచున్నాడో చూతుము.

మ. కమనీయస్థితి వెంగటక్ష్మాధవశేఖరమూర్తి రాజింపనీ
ప్రమదీనక్ష్మా బవడంపు గొంపుబవనక్షాబంజాల్ కెంకొందని
ప్రమసారస్వత నిర్మలామృతరుచీ జాగ్రత్త రంగాద్రి పే
ర మహాపత్కా నితేజరైవిబుధ ప్రస్తూయమానోద్ధతిక్షా.

(యీపద్యములో "జాగ్రత్తరంగాద్రి" అనుటకు "జాగ్రత్త—రంగాద్రి" అనిసరిపోవునని ముందుమాపెదను)

చ. అతనికిజాత్రుడై యుసదృశాఖిల విద్యల ప్రౌఢిగన్నయాయతమతి కృష్ణసత్కవి సహాయతవిశ్వమునక్షనమాజనం
తత భజనాదరుండనగు నాస నశేషవిశేష వైభవ
ప్రతిభకరస్థలామలక భాస్వరమై తనరారుట్రబమే.

ఈపద్యమును జదివిన బోధ్యమగునదేమన—పేరయ్య అను గొప్పపండితుడుండెనట. అతనిమనుమడు కృష్ణకవి అనేవారు. వీరి సహాయముండినతరువాత "నేను కవిత్వము వ్రాసెదా? విచిత్రమా" అని తిమ్మారెడ్డిచెప్పుకొనినాడు

ఇప్పుడింతవరకు తెలిసిన సారాంశమేమన కృష్ణకవి యనుకవియు తనకవిత్వములో భాగస్వామియయ్యు, తానిదే నేచేయగా నచ్చిన [illegible] తిమ్మారెడ్డి [illegible] వక్కలు, గుర్రములు, కొమ్ములు, కులరింధ [illegible] చెందుచున్నది.

కానియిదికూడ నిజమగుచేమో చూడ్దకుని యొక్క నిన్నదాళ్లపత్రములో విట్లుండుటనుజూచి వ్రాసికొంటిని.

"ఉ. అవనిక్ రంగసముద్ర కృష్ణకవిచంద్రా
పాదితానర్ఘరా
ఘవకావ్యాబనురక్తితోడుతను శ్రీ
కొనాల కృష్ణప్రభా
కవరాగ్రేసరుచేత వ్రాయబడి
యెన్నక్ సత్కవిశ్రేణికిన్
జవిత్తొ వన్నియు కెక్క నిర్వరణి
నాచంద్రార్క సంస్థాయియై."

గద్య. "ఉప్పుల అక్కెమ్మనృసింహాచార్యులవారి కుమారుడు రామానుజాచార్యులవారు ఇచ్చిన బిజ్జలచిన్నమ్మ దేశాయిగారికి అనర్ఘరాఘవము వ్రాసినప్రస్తకము."

అని గ్రంథాంతమందు తాటాకుపై గంటముతో నే వ్రాసినభాగములు. ఈపద్యగద్యములవలన తేలునదియేమన అనర్ఘరాఘవమును రంగసముద్రము కృష్ణకవియే వ్రాసినాడని అట్టిగ్రంథమును కొనాలకృష్ణప్ప తాటాకులపై నేతు ప్రతి వ్రాసియిచ్చెనని పద్యమువలన తెలియును.

గద్యమువలన తెలియునదేమన అతర్వాత తిమ్మారెడ్డి మనుమరాలో యేమో బిజ్జలచిన్నమ్మ దేశాయికి ఉప్పులరామానుజాచార్యులు పూర్వప్రతి శిథిలమైనందున నేమో నేతుప్రతి వ్రాసియిచ్చినారు. నకల్లు వీసులకు అక్షల్ లేనట్లు యీరెండవవారు గ్రంథాంతమందలి కొనాలకృష్ణప్పవ్రాసిన యగర్య ప్రబన్ధమునుగూడ నకలుచేసినారు. తర్వాత తిమ్మారెడ్డివంశములో కవులులేనందున (తిమ్మారెడ్డి కవియై లేకద యుండునది) నాకును సిదాళపత్రప్రతిని నందరికి చూపుకొనినట్లున్నది. దానికొరకు మిప్పుడే తెల్పుదును.

మొదలు "జాగ్రత్త—రంగాద్రి"యని యుండవలెనంటినికదా. ఎందుకన కొనాలవారిపద్యములో రంగసముద్రము కృష్ణకవి అని పేర్కొనబడినది, కావున రంగాద్రి శబ్దమన్వయము సరిపోవును. లేకుండిన "తిరంగాద్రి" అనిన నిరర్థకమగును.

ఇంతవరకు నిశ్చయమగునదేమన రంగసముద్రము కృష్ణకవియనువారే యీగ్రంథమును పూర్తిగా వ్రాసెననియు, తిమ్మారెడ్డి బహుశా అతనిపోషకప్రభువై యుండెననియు. తర్వాత మందకవియశః ప్రార్థీ అన్నట్లు తిమ్మారెడ్డి యపర పండితపెద్దికృష్ణప్పవలె కృష్ణకవిలోబరచుకొని తనపేరెక్కించుకొనెననియు అక్కడికిని కవి తనశ్రమ వ్యర్థముకు నేయని ఆశ్వాసాదిలో నొకపద్యము సగముసగమర్థమిచ్చునది అపర చిత్రకవి పింగళాప్యనివలె వ్రాసెననియు కొనాలవారు ఇందుమిందుసము కొలికులో లేకతర్వాతెతరము వారోయనుటచేతన పెద్దలవలన నిజమెరిగినవారు తామున్ను కొస్తామాస్తా కవియనుటచేత తాను నకలుచేసినతర్వాత తాళ్లపాకవారి కవిత్వముకొంత నాపైత్యంకొంత అన్నట్లు తనపద్యమొకటి పెల్లగానిరికించి కవికుపకారము చేసెననియు నూహింపవీలగును

ఇంతేకాదు. ఈ తాళపత్రసంపుటి ౪౦-౫౦ఏండ్లనాడు పెద్దపెద్ద పండితులచేతులలో బడిపడి తుదకు అపరదుర్వాసులను ఖ్యాతిగాంచిన ఆలంపూర్ శ్రీ ప్రౌఢసరస్వతీ కుమారస్వాములవారిచేతబడినది. ఆయతులను నీగ్రంథమును జూచి హేతుకర్తృకముకు పిపద్యముల తాళపత్రములతుది స్వహస్తముతో మసిలో వ్రాసినవి నామిత్రుడుచూపగా వ్రాసికొని పి పద్యములివిగో జూడుడు.

శా॥ "ఈగ్రంథంబు ప్రశస్తమైనది యటంచేపెంచి చూడంగ నేం। శ్రీగ్రామ్యేతర దుష్ప్రయోగములు సంధిప్రక్రియాదోషణ। వ్యగ్రాతేభక సంగతింబులిట నానాపెక్కుతైతోచెధీ। ప్రాగ్వ్యత్ దద్దగలారటంచు క్రమియింపన్మానితిన్ నే మదీ.

ఉ. ఏమినచింతునక్కట ధనేచ్ఛనుమచ్ఛనృశంస సన్నిభోద్దామవనాన్యమాన్యుల వృథానుతనేయుచు నిట్లుసత్కవిగ్రామణులేచెలంగిరిలగ్రచ్ఛరకేవలరాముని మదింగ్రామితచిత్తవృత్తి పొసగక్ భజియించిన పోతనప్పదే:

——శ్రీ. కు.

శుభకృత్కార్తిక కృష్ణఅలు.

అని శ్రీశాస్త్రులవారి వ్రాలుకలదు.

దీనివలన శ్రీకుమారశాస్త్రిగారును గ్రంథకర్తృత్వమును సంశయించి రెండవపద్యములో ధనేచ్ఛచేకవి యిట్టి తుచ్ఛకార్యముచేసెనే కేవల రామభజన గావించిన పోతనవలె యుండునుగదా అని సూచించినారు.

ఇన్ని ప్రమాణములు మనకుదొరకుచుండ పాపమారంగసముద్రకృష్ణకవి పేరుమాపి తిమ్మారెడ్డినిపొగడుట పొసగదు. యింకా ఈకృష్ణకవి యితరమువిషయము నాకు తెలియదు. పరిశోధకులు తెలిపిన తెలుపుదుముగాక.

ఖాసీ తెలుగు పాఠశాలకు ప్రభుత్వాజ్ఞ

(విలేఖరి)

ఆరూరు జాగీరు: ౭-౮-౧౯౪౪

ఈ గ్రామము భువనగిరి తాలూకాకు పడమట ౧౮-౧౫ మైళ్ల దూరమున కలదు. ఇక్కడి గృహములు సుమారు ౫౦౦ గలవు. జనసంఖ్య ౨౫౦౦ గలదు. ఇక్కడి రైతులు మంచిస్థితిగలవారు.

పాఠశాల

ఈ గ్రామమున సుమారు ౭-౮ సంవత్సరముల క్రింద యిస్లామియా యిమ్దాద్ పాఠశాల యొకటి స్థాపింపబడినది కలదు. ఇందులో సుమారు యిరువది ౫౦-౬౦ పిల్లవాండ్లుగలరు. ఇందులో ఏమైన ఉర్దుచెప్పగలరు.

తెనుగు పాఠశాల

ఇక్కడొక ఖాన్గి పాఠశాలగలదు ఈ పాఠశాలయొక్క స్థితి మంచి యుండియున్నది.

బాలురు

ఇందులో సుమారు ౩౦-౪౦ బాలురు గలరు. ఇందులో తెలుగుచెప్పగలరు. సర్కారువారు యీ పాఠశాలను ఆపవలసినదని క్వార్ధవాయిజారీ గైరు. కాని ఏదో విషయమును గూర్చి మరల పెట్టుకోవలసినదని ఆజ్ఞయిచ్చియున్నారు.

ఇంగ్లీషు పాఠశాల.

ఈ రెండు పాఠశాలలు కాక వేరేఒక ఇంగ్లీషు పాఠశాలగలదు. ఈ ఇంగ్లీషు పంతులు మద్రాసునుండి వచ్చినాడట. వీరు బి. ఏ. పరీక్షయందు కడతేరినట. వీరివద్ద ౧౦-౧౫ పిల్లవాండ్లు రాగలరు. ఇదియంతయు ఈ గ్రామముయొక్క రైతులొకరినిచూచి ఒకరు మాపిల్లవాండ్లను కూడ ఇంగ్లీషు కొద్దిగో చదువరాదాయని అపంతులవారిని పెట్టిరి. రైతులు చాలమట్టుకు ఒకరినిచూచి ఒకరు నేర్చుకొనెదరు.

శ్రీ నరసింహస్వామి గట్టు

ఈ గ్రామమునకు పడమట సుమారు ౩ మైళ్ల దూరమున పరిహద్దున నొక శ్రీనరసింహస్వామిగట్టుగలదు. ఈగట్టు ఇంచుమించు ౩౦౦ అడుగులుగలదు. ఇక్కడికి ప్రతిసంవత్సరము పుష్యమాసమున శనివారములలో చుట్టుపట్టుల వారలు వచ్చి తీర్థప్రసాదము పుచ్చుకొనిపోదురు. అక్కడనొక కోనేరు గలదు. అందులో [illegible] యోగ్రవి చేపలుగలవు. వాటికి వచ్చిన జనులందరు [illegible] తెచ్చి పోసెదరు. అక్కడికి వచ్చిన జనులందరు [illegible] వాడుదురు. కొందరు [illegible] క్రిందికి వెళ్లినప్పుడు పడుదురు.

యీగట్టు సమీపమున వేరేనొక గట్టుగలదు అగట్టు మీద [illegible] సమయమైనావారికి మూలికోనగట్టు అనివాడుక. [illegible] కోనేరుగలదట. అందులో [illegible] ధనమున్నదట. ఆ గట్టు నెక్కుట చాలాకష్టము. వాటిపైన చిరుతపులులు, కొండెంగలు, మరియు ఇతరజంతువులు గలవు.

చెఱకువృద్ధి

యీ గ్రామమున చెరుకుపంటలు చాలామట్టుకు అభివృద్ధిచెందుచున్నవి. ఇక్కడి రైతులు చెరుకుపంటనే పెట్టుచున్నారు. ఇదివరకే వేసినారు. ఇక్కడొక బెల్లము గానుగకూడనున్నది. ఇందులో అంతయుతయ్యారుచేసి అమ్మెదరు. ప్రతిసంవత్సరము సుమారు ౩౦-౪౦ పుట్ల బెల్లము తయారగును.

సనాతనులసభ తల్లాడ

ఇప్పటికి రాదాపు ౭-౮ మాసములనుండి మా గ్రామములో సనాతనులంతాకలసి పండితుల పిలిపించి సభచేయవలెనని కుతూహలము గలిగియున్నారు. ఇట్టి కుతూహలమునకు కారణము యీమధ్య ఓరుగల్లుజిల్లాలో కలవర పెట్టిన గొప్పతుఫానే. అనగా [illegible] కాదుసుమండీ! ఖమ్మములో జరుపబడిన తృతీయాంధ్రమహాసభ ప్రచారము అను తుఫానే!

౮-౯ సోమ, మంగళవారములు సభాదినములు. సోమవారము ౧౦ గంటలకు బ్రహ్మశ్రీ మహేశ్వరశాస్త్రి గారు ఇంకొందరు సనాతను లనుకొనువారు వచ్చిరి. వారిని సనాతనులందరు [illegible] ఆదివార

మందే గ్రామములో తాలు పేపర్లు ప్రకటించిరి. అందుపై బాలవిద్యార్థిసంఘము (తల్లాడ) వారికి కొన్ని సందేహములు గలిగి ప్రశ్నలు వేసిరి. వాటికి [illegible] యుండెందిరి. అంతపైమాసనాతనులు [illegible] వాటిని చించివైచిరి. సదరువిద్యార్థిసంఘము మరికొన్ని విషయములు గల పేపర్లను ఉపన్యాసస్థలము మిట్టమధ్యాహ్నము గ్రామములోనే అందరింటికి [illegible] విద్యార్థులు సన్నాహముతో ఖమ్మముండివచ్చిన మాధ్యకర్ల వెంటబడి కొంతియల్లరి కూడా గావించిరి. అందుచే మేము వారలకు కొన్ని సమాధానములు చెప్పి వారిలజ్జోపయోగమైనవి [illegible] నొనర్చితిమి. [illegible] యిట్లుండగా సాయంత్రము ౭ గంటలకు దేవాలయమున సభ ప్రారంభమయినది. సభాస్థలమంతయు స్త్రీ బాలాదులనుండి వచ్చిన సనాతనులతో సహా పది హేనుమంది మహాజనముతో క్రిక్కిరిసిపోయినది. బ్రహ్మశ్రీ శాస్త్రి గారు అధ్యక్షతవహించుటకున్నారు, మధ్యాచారిగారు వచ్చి [illegible] మాటలతో విషయోపన్యాస మొనరించిరి. పిదప శాస్త్రిగారు నవీనవేషధారులయి ఉపన్యాసమునకు [illegible] సనాతనధర్మములన్ని ఎక్కటియైనను విడువక యాచరించుటకు పెట్టునది. అధ్యక్షులగు శాస్త్రిగారు ఉపన్యాసపీఠమునలంకరించి, ఒక అపూర్వమైన ఉపన్యాసంచేశారు. నేనువిన్నంతవరకు యిటువంటి ఉపన్యాసం యెక్కడను వినియుండలేదు. శాస్త్రిగారు ఉపన్యసించినది పాతికవంతు తెలుగు ముప్పాతికవంతు ఇంగ్లీషు. శాస్త్రిగారేమిటి, ఇంగ్లీషు మాట్లాడటం ఏమిటి అని ఆశ్చర్యపడ్డాను. అయితే శాస్త్రిగారు ఇంగ్లీషు మాట్లాడటంకూడా [illegible] కాదనలేకపోవచ్చు.

శాస్త్రిగారు చెప్పినదియూస్తే, ప్రతిమనిషి చేసెదల్లా సనాతనధర్మమే అవుతుంది. అక్కడికి వచ్చిన సనాతనులు గ్రంథాలయ [illegible] అయ్యా! తమరుపన్యసించినది తెలుగులో ఉపన్యసించిన బాగుండును అని మనవి చేసుకొనగా, అంతలో ఖమ్మమునుండి వచ్చినవారిలో కొందరు వకీళ్లు ఎక్కసాంగా గోలకెత్తి, ఇట్టి సమయములో, మాటాడితే గూడను [illegible] అనిరి. అంతట, బాలవిద్యార్థిసంఘము ౨ ౩ పేజీల నంది ఒకేసారి గుప్పుగుప్పుమని నవ్వుకొనిరి. [illegible] సహాయముగానుండి సనాతనులనోరు మూయించగలిగిరి. ఎట్లాగైతే నేమి ఆరోజు సభ ముగిసినది. మరునటిదినము మరల సభప్రారంభమయినది. [illegible] సభనలంకరించిరి. [illegible] ఇంగ్లీషుపదములు వచ్చినవి [illegible] అభ్యాసము ఒక్కసారి తగ్గించగలవారోగ్యచితగా, అభ్యాసము [illegible] పద్యములు [illegible] ఉపన్యాసము [illegible] పునర్వివాహము, [illegible] బాల్యవివాహముల గురించి ఉపన్యసించుటకు ప్రేమికొట్టె. మూర్తి [illegible] గారు మున్నగువారలు ఖండనోపన్యాసము గావించిరి. అందు పైని శాస్త్రిగారు సదరువిషయములను కుప్పముగా ప్రసంగించిరి. అయినను వారికి ప్రశ్నలడుగగా కొందరడిగిన్ని సందేహములు [illegible] వారికి [illegible] ప్రశ్నించుటకు అవకాశము లేదని వకీళ్లుగారు [illegible] చిక్కపడిగారు. శాస్త్రిగారు [illegible] సభముగించిరి. పిదప [illegible] గుప్తాగారు [illegible] ప్రశ్నించదలచిరి [illegible] గారు మున్నగువారు వెళ్లి శాస్త్రిగారిని ప్రశ్నించిరి. సమాధానము లొసంగిరో, లేదో, తెలియదు. మరుసటి

జగో దార్యగుణము, వర్ణనాతీతము ఏలయన? [illegible] గిరిదానికి మరొక, తీర్చినాదియైయున సత్యము రక్షలు [illegible] కారణమయ్యెడిది. వారిజౌదార్యమే వారిని [illegible] గాక! మరునటిదినము బుధవారము ౮౪ ఘంటలకాయన కల్లూరు వెళ్లిరి. పిదప ఏమిజరిగెనో తెలియదు

ఇట్లు

రైతుసంఘ, కార్యదర్శి
(తల్లాడ)

గోరక్షణసంఘము సింగరేణి

ఇటీవల సింగరేణికాలరీస్సులో గోరక్షణ సంఘమొకటియేర్పడెను. ఆ సభయందు జరుగవలసియుంచుడు తీర్మానములు ప్రతిపాదింపబడెను.

(౧) ఇట్టి కార్యనిర్వాహమునకై దీక్షపూనుకొని యున్నవి [illegible] రాజగురు ఆచార్యసామ్రాట్ శ్రీవిజయకాం [illegible] గారి పరిశ్రమముగాను తోడ్పడును. కార్యక్షేత్రయందలి [illegible] పూర్ణాయుతిమునకై యీ మండలి ప్రార్థించుచున్నది.

(౨) యీసభాధ్యక్షునకు పై తీర్మానములు హెచ్. ఎక్సలెన్సీ [illegible] (సాయ్, [illegible]) మండలి, మతీ [illegible] కారి [illegible] రాజగురు ఆచార్యసామ్రాట్ శ్రీవిజయకాంతసురరాయ్ గారికిని తంతిద్వారా పంపవలయునని వాక్కుగలదు.

ఇట్లు

మార్వాడిమండలి సింగరేణికాలరీసు.

ఎంతపూజ చేయించినను ప్లేగు రానేవచ్చునట

[విలేఖరి]

మొగిలిగిద్ద ౧౧-౧-౩౫

ఇచ్చటి కోమటివారలు మాఘశుద్ధతదనుచే భయపడి కార్తిక బ౹౹ [illegible] నుండి [illegible] దినములు రుద్రాభిషేకము చేయించి నిన్నటికి సమాప్తి చేసిరి. కాని ప్లేగు రాకమానలేదు. గతదినవారం నాడు యిద్దరు, మరునాడు ఒకరు ప్లేగువల్ల మృత్యువాతబడిరి ఒకనికి గడ్డకట్టినది ఎట్లుండునో తెలియదు.

గ్రామములోజనులు కొందరు అనగా తెనుగువారలు ఆరుంధతీయులు, బోయలు గ్రామమునకవతలి పొలములగుడిసెలలోనే నివసించుచున్నారు. [illegible] సంక్రాంతిపండుగ వెళ్ళినట్లు [illegible] సిపిల్ సర్జన్ గారు [illegible] కొందరికి టీకాలు తీసివెళ్లినారు.

బడి

రంజాను కొలప్ప [illegible] గానే గురువారము నాడు బడితెరువబడెను. ౩౦౼ గురు పిల్లలుండగా ౫-౨ మాత్రమే రాగలిగిరి. ప్రధానోపాధ్యాయులుగారు ఈ సంగతి పైఅధికారులకు వ్రాసి బడిని కొన్నిదినములకొరకు మూయుటకు ఆజ్ఞ పొందవలసినదని వేడుకొనిరి

విలేఖరి

నారాయణపేట లేక షహాబ్ నగరం. ౧౧-౧-౩౫

ఇక్కడ మశూచిక వలనచే జనులు గ్రామములు వదలి. ఊ ఉపవనగుడిసెలలో నివసించుచున్నారు. ఎవరును చూచలేదు. కొనిమశూచిక మువల్ల బాధపడుచున్నారు.

జడ్చర్ల, ౧౧-౧-౩౫

ఈ గ్రామము కూడ ప్లేగుచే బాధపడుచున్నది. చ. ౧౩ జహమల్ నుండి బడి ౭ వారములవరకుమూయబడినది. వృ పాధ్యాయులను వేరువేరుబడులలో పనిచేయుటకు ఏర్పాటు చేసియున్నారు.

(౧) శ్రీబాలసంజీవాంజనేయ, నవీన భక్త సమాజము వరంగల్ గిర్మాజిపేట

(స్వ. విలేఖరి)

వరంగల్లు: ౭-౧-౧౯౩౫:—

౧౫-౧-౧౯౩౪ శనివారము దినమున రాత్రి ౭ గంట లనుండి సుమారు ౧౫, ౨౦ మందిబాలురు గుమిగూడి అం జనేయదేవాలయమందు ప్రతిదినము భజనచేయుచున్నారు. ఈ సమాజమునందు దేబాలురలో ఒక మూకఅనగా మాటలురాని బాలుడున్నాడు. ఈబాలుడు అధికభక్తి శ్రద్ధలచే బాలురందరిని పిలుచుకొనివచ్చి నియమముతప్పక ప్రతిదినము భజనచే యుచుండును.

మన హరికథలు

(ఉండవేలి రాంరావు)

ఇంటరుకాలేజి, హన్మకొండ:—

పెద్దోలకవిధమున భగవద్వ్యాఖ్యానములో కాలక్షేపముచే యుట భారతీయుల ఆచారము. తొల్లి ఊరుభాగవతములు నాటకలోనుండెడివి. నవనాగరికతకుసంబంధించిన నాటకము లున్నచ్చి, భాగవతములనణగద్రొక్కినవి. అప్పటికి కొన్నిపల్లె లలో వీధిభాగవతములాడ వీక్షించుచునేయున్నాము.

ఐతే ఊరుభాగవతము నశించదొడగు హరికథా కాలక్షే పములుకూడ ప్రారంభించినవి. ఇకహరికథా కాలక్షేపము కర్పు మహాముయలెవరు. ఇట్టిదీక్షలలో నెవరు పాల్గొందురు. ఏ పూర్వాచారపరాయణులో, ఏమహాపురుషులో ఆదేమోకాని నవనాగరికతమహిమ యనుపదముకలన ప్రపంచమువందలి సర్వమతకార్యములన్నియు వినుత్సాహముకింద కిలినవి. ఈ హరికథలు సాధారణముగా మందిరములలోజరుగును. మంది రముల నష్టకష్టములతో నుద్ధరించు ఆచార్యులుగా రనుదెంచి ,,అయ్యా! ఈ ముగ్గు గానములో కొంతపట్టుకుబడికవారలు, కాబట్టి నేడుమందిరములో హరికథ జరుగబోవుచున్నది కాబట్టిదయచేయవలసియుండును'' అని పాపము ప్రార్థించు తాడు. ఇట్లింటింటికిబోయి ప్రార్థించుతాడు. హరికథా కాలక్షేపసమయము సమీపించుచున్నది. కొందరుపోవలెను చెం దుతారు; కొందరువచ్చియేనను హరిదాసుముఖము చూడేమ. ఏమిరా! బ్రదర్! ఆమైలవరంకంపెనిముందు యీవెధవ ఏమిపీ కుస్తాడురా? అనిఅంటాడు మనప్రియమిత్రుడు. సరేవీరో, కాలక్షేపంజరుగుతుంది. రామరామయనికాలక్షేపంజరుగగనే ఫలహారంతీసుకొని ఇంటికివస్తారు.

కావునపరిస్థితులింత నిరుత్సాహకరముగ నుండుటకు కారణమేమి? మనయువకులవి ఆంధ్రమహాసోదరుల పారసా ట్లో హరిదాసుగారి హాస్యాలోపములా? అనేప్రశ్న ఉద్భవిం చుచుండి అప్పటికి ఉభయప్రశ్నలను చర్చింపవలసివచ్చుంది

మన నవనాగరికులకు అప్పటికి తప్పామతప్పు అంచు లో హరిదాసుగారికూరికథ వినుచెంటేవిశ్రమనుంది

" లపరిస్థితుల్ మారినవి. మారుచున్నవి. కాలమునను సరించి మనపరిసరములనుగూడ మార్పుచెందియున్నది. పూర్వ ము హరికథ ప్రారంభించారంటే ,,ఒకఊర్లో సాకానిరామ య్య, జంగంలింగయ్యఅంతేవారు కరిద్దరికిమహాస్నేహితము'' అని హరిదాసుగారుకథచెప్పారంటే రెండవదినము నాటపను వారురూపాయలు దక్షిణనమూలస్కంద కొనిపేను రేపుప్రతి వాడు ఎల్లయ్య. మల్లయ్య. కథలెన్నిచెప్పేమో అంటాడు అంతే కాకుండ అప్పుడప్పుడు చర్చిలోని ఉపన్యాసములనుగూడ వి నియుంటాడు. అఉపన్యాసములుకొంత వృషముమధురముగానే యుండునన్న మాట. అనుకొంటక్కడెక్కడ నాలుగు ఇంగ్లీ షుముక్కలు వాడబడుటసహజము.

ఇకమనహరిదాసుగారి హరికథామాధుర్యమును గమ నింపుడు. పాపము. ఇతనిశేషమా పంశ్రెండవ శతాబ్దము నా టిది. మనమిత్రుడుకుచించినటుల ఇతనిసుస్తులా పుర్యాతకురిటి కల కి ఏ ంచియుండవు. పోనియ్యనయ్యా! కావలసినది హరి కథాకాలక్షేపమంటే, కాలక్షేపము జర్పించవలసివస్తుంది. హరిదాసుగారి కథాసందర్భమువందలి పాటలు పద్యము:— కవికట్టినకే. అచ్చ తెంతమాత్రము లోపముండదు. కారణ మేమంటే పాడించపాడరా! అనికవిగారి పాండిత్యాలు భవ ముకే గనపరుచుతారు. వర్ణించనలసినవనయునుగూర్చి. ఏ మవిద్యవర్ణించినవారు. అంగడిబోజారులలోని అంజసే మురి గుడిప్రక్కనున్న జంగంకోటలింగ చెంత. పరిణోము అనం తరము వాలుకునవలలు, మూడుఖండకావ్యములు, రెండునాట కమునైన చూచియున్నాడా? అంటే ప్రశ్న అప్రత్యుత్తరమ బోధపడేను. ఇట్టిసంస్థితులలో [illegible] ధైర్యస్థైర్యగాంభీర్యాదులలో [illegible] ను చేయబోవుచున్నారు. పండితులోఅభిమానులు మెప్పింప బోవుచున్నారు. తానుమెప్పుబడెయబోవుచున్నాడు. చి త్రకథలలో కాలముచెలిబుచ్చుదమన్న అఖండర్యాసుకోజము గతెచ్చి అవసరమైనవి. అనవసరమైనవి అంతయులోజేరినకొం త కావ్యముగనుండునో పాతకులేగ్రహింపవలయును. ము ఖ్యముగ హరిదాసు రంగపరిస్థితుల జక్కగ గ్రహించియుం డవలయును. పలికినవాక్యములు పదిసార్లుచర్చించినయటచ్చే పాతకమహాశయులకొకకథవినుపించుతాను. ఒక హరిదాసు మహాశయుడు కథాసందర్భమున ,,మగడుకేలయాగదుకన ము'' అనేపాటపాడినాడు. అప్పటికి సభ్యులకు రాకలనినం త నవ్వువచ్చినది. హరిదాసుగారిపాండిత్యానుభవమంతయు వెల్లడియైనది. ఇట్టివే వేయి లోపాలోపాలుచూపెట్టవచ్చు ను. కొనికదికులలో హాలోపములను చెప్పుట మానవునివిధి కాదు. ఎయినను చేయునదేమియునులేదు.

కావునహరిదాసులవ సర్వవిధములపండితులనియఠవు పభులన సర్వవిధముల ఆనందసాగరతరంగములు నోలలా డించితిరవ. హరిదాసుసర్వవిధములనారితేరినవాడు అని కొని యాడక మానరు. లేకున్నఅకళంకము మనకే. విజాం రా ష్ట్రమే తురకలప్రాముఖ్యమని మన బ్రిటిషాంధ్రసోదరుల యూహాపోవాలు. అంచు మనహరిదాసుయందెట్టిలోపము న్న అహరికథను దూరేకుకానింమాత్రమువినవలయునో యి,అ క్షేపతిషమాత్రమువస్తుంది,పిత్రుసహార్థమూటకట్టుకొనకున్న ను — కావ హరిదాసమహాశయులారా! మనపూర్వకము వి న్నవించుకొనిన సూతునివాక్యములుశ్రద్ధతో వినుటకు తగియు న్న వివి, నన్ను క్షమింపుడు.

స్థానిక వార్తలు

దొంగతనములు

(విలేఖరి)

సికింద్రాబాదు ౩-౧-౩౫

నిన్నటిరోజున - వ గాది ౨ జనవరి బుధవారంరోజున సుమారు ౧౦ ౧౧ లకు మార్కెటుబజారులో సుమారు ౭ యుమతంగదల జనముతో క్రిక్కిరిసియుండెను. ప్రజలమధ్యన పోలీసువారు యుద్దరుముగ్గురు ఒకవ్యక్తిని చేతులకు బేడీలుతగిలించి పట్టుకొనియుండిరి. సంగతి కనుగొనగా విషయ మేమనగా మంగళవారంరాత్రి మూడుమూలములలో ఒక మిఠాయి అంగడిలో ఒక మనియారీ అంగడిలో ఒక మార్వాడి చిల్లరకొట్టులో దొంగలుపడినట్లు తెలిసినది. వాల్లవది మిఠాయి అంగడిప్రక్కన చిల్లరకొట్టు మేడపైనిదర్వాజ ముక్కలుముక్కలుచేసిరి వారు. కాని లోపల వేరేదర్వాజ యుండెబట్టి వాల్లవమకొణంలోకి దొంగలు రావీలులేకపోయినది. మిఠాయి దుకాణంలోసుమారు రెండు లేక మూడురూపాయిల చిల్లర డబ్బు పోయినట్లు తెలియుచున్నది. యింకా కొన్నిరసగుల్లాలు దొంగలు తినినట్లు తెలియుచున్నది. మిఠాయిదుకాణంలోని గల్లాపెట్టె పవిత్రముగా పగలగొట్టినారు. యీఅంగడిలో యిది యీసంవత్సరం మూడవసారి అని తెలియుచున్నది. రెండవది మనియారీదుకాణం. యీదుకాణంపై పెంకులువిప్పి లోపల జొరబడినారు. సామానంత కిందమీద చేసినారు. వసమింక తెలియుటలేదు. మూడవది. మార్వాడీకొట్టు. పై పెంకులు వూడ్చి లోపల జొరబడి సిగరెటుడబ్బాలు కొన్ని తీసుకవెళ్ళినారు. అని తెలియుచున్నది. యిట్లు దొంగలు యీకొట్టులోకూడ యీమధ్యన మూడవసారి దొంగలుపడినట్లు తెలియుచున్నది. దొంగ దురదృష్టమో లేక వీండ్ల అదృష్టమో అన్నట్లు యీసారివాడు చిక్కినాడు. మార్కెటులోపల ఒకచాపలదుకాణం ముందు కొన్ని కాళీగంపలువుండగా వాటిపక్కను మిఠాయిలవ్వాడు కొబ్బోలు. మరుఫోనిద్రపోవుచుండగా పోలీసువారు విషయం తెలుసుకొని పట్టుకున్నారు. తక్షణం బేడీలు తగిలించినారు. ప్రజలు యీపని ఒక్కనిపనకాదని అనుకొనుచున్నారు. పట్టుపడినదొంగ వక్కడే వానివయస్సు సుమారు 18 సంవత్సరములకంటె యెక్కువవుండదని తోచుచున్నది. వానిరంగు మాత్రము నలుపు. చూచినవారికి దొంగవలె కనబడడు. కనుక్కొనగ వాని నివాసస్థలము నాంపల్లివద్ద; సుమారు రెండుమాసములకుముందు మార్కెటుబజారులో మహమ్మదీయు హోటల్‌లో గుమాస్తాగాయుండెనని యిప్పుడు లనౌకరిలో లేడని యిదివరకు వకసారి జైలుకు వెళ్ళినాడని తెలియుచున్నది.

పూర్వపు గ్రీసు ప్రభువుగారి రాక

పూర్వము గ్రీసు దేశమున కధిపతిగానుండిన జార్జి హైదరాబాదు నగరమునకు 17 వ తేదివాడు వత్తురు. వీరినిచాం పల్లిస్టేషనువందు నిజాం ప్రభుత్వము పక్షమున మహారాజా సర్ క్రిష్ణప్రసాదు గారును, బ్రిటిషు ప్రభుత్వపక్షమున రెసిడెంటు గారు స్వాగత మొసంగెదరు. స్టేషనునుండి జార్జిగారు మోటారువందు ఫలకనుమా భవనమునకేగుదురు.

మూడుదినములు నైజాంగారి అతిథిగానుండి జార్జిగారు 20 వ తేదివారు రాత్రి ఢిల్లీ కెడలుదురు. వీరు శ్రీరంగపట్టణము నుండి 16 వ తేది బయలుదేరి 17 వ తేది హైదరాబాదు చేరుదురు.

సుప్రసిద్ధ మహమ్మదీయుల ఆగమనము

మక్కాదేశస్థుడగు షేకుఅబ్దుల్లా మహమ్మద్ షరీఫ్, మరియు తుర్కీదేశస్థురాలగు హాలీదా అదిబాగారు త్వరలో హైదరాబాదునకు రానున్నారు.

హైదరాబాదు బ్రాడిగేజు రైల్వేస్టేషన

౭ లక్షల మంజూరి

హైదరాబాదు బ్రాడుగేజ్ స్టేషన భవనము నకై ప్రభుత్వమువారు ౭ లక్షలరూపాయాలు మంజూరి గావించియున్నారు.

మోఅజ్జంజాహీ మార్కెటు ప్రారంభోత్సవము

౨ యిప్పుండ్లాకు తేది సాయంత్రము ౫ గంటలకు మహాఘనతవహించిన ప్రభువుగారు ఆరంభోత్సవముజరిపిరి. ఈమార్కెటు సుమారు నాలుగున్నరలక్షల రూపాయీల వ్యయముతో ఇరువదిమాసముల కాలములో నగరాభివృద్ధి సంఘపు నాజంగారిగు మెహదీఅలీపాజల మరియు డివిజనల్ ఇంజనీరగు అబ్దుస్సమద్ గార్ల విపులమైనయాధిపత్యముక్రింద నిర్మింపబడినది. దీనియందుసుమారు ౧౪౦ మడిగెలకై స్థలము గావింపబడినది. దీనిప్రధానశిఖరములో నాలుగువైపుల విలువగల నాలుగుగడియారములమర్చబడి యున్నవి. దీని ఆరంభోత్సవము మిక్కిలి వైభవముగా జరిగినది. ఏర్పాటులు సుమారువారమురోజులుగావింపబడెను. మార్కెటుప్రధానద్వారముముందర షామ్యాన నిర్మించబడి అతిథులకై డేరాలు నిర్మింపబడియుండెను. నగరరక్షకశాఖవారు మంచియేర్పాటులు గావించియుండిరి. మిలిటరీ గార్డు ఆఫ్ ఆనరు ఏర్పాటు గావింపబడియుండెను.

యువరాజు గారు నాలుగున్నరగంటలకువిచ్చేసిరి. పిదప మహాఘనతవహించిన ప్రభువుగారు సుమారు ౪-౪౫ గంటలకు విచ్చేయగా, అతిథులందరుశేది వారిని సత్కరించిరి. పిదప నగరాభివృద్ధిశాఖ అధ్యక్షులగు నవాబ్ సాహెబ్ మోజ్జంజాబహద్దరుగారు వారిసతీమణి యుక్తముగావిచ్చేసిరి. పిదపరెసిడెంటు బహద్దరుగారువచ్చిరి. నవాబ్ సాహెబ్ మోజ్జంజా బహద్దరుగారు క్రిందిసన్మానపత్రమును చదివిరి:—

సన్మానపత్రము

"లెఫ్టినెంటు జనరల్, మహాఘనతవహించిన, ప్రభురగు, ఆసఫ్‌జా, ముజప్ఫరుల్ ముల్కు-వల్-ముమాలిక్, నిజాముల్ ముల్కు, నిజాముద్దౌల, నవాబు సర్-మీరు ఉస్మాన్ అలీఖాన్ బహద్దరు ఫతేజంగు జి.సి. యస్. ఐ జి.బి.యి. గారికి: మహాఘనతవహించిన ప్రభువర్యా:

నానాముపై నిర్మింప బడినదానిని మహాఘనతవహించిన ప్రభువుగారు అంగీకరించిరి; మార్కెట్టు, నగరాభివృద్ధిశాఖ, సహజనైపుణ్యతతో సంపూర్తించిన మరొక ఉపయోగకరమైన కార్యము.

మహాఘనతవహించిన ప్రభువుగారి యోగ్యదూరదృష్టిచే, ౧౯౧౨ సంవత్సరమున, నగరాభివృద్ధికై కార్యక్రమము రాకపోకల బాహుళ్యతనుగమనించి. నిర్మింపబడిన రోడ్డులు ఎక్కువజనసమూహముగల నగర భాగముల ఆరోగ్యస్థితిని బాగుచేయుగలందులకు, జేసిన. కార్యక్రమమంతయు నేనిచ్చట నిర్వచింపనవసరములేదు, నేను మహాఘనతవహించిన ప్రభువుగారిదృష్టిని. కొన్నిప్రత్యేక కారణములచేతగి యున్న యీ రోడ్డువైపు మరల్చెదను.

ఆరోడ్ యిప్పుడు హైదరాబాదు పెద్ద స్టేషన్ నుండియు, సికింద్రాబాదునుండియు, నగరమునకు రాజమార్గమైపోయినది. ఈరెండురోడ్డులున్ను కలియుచోట యీమార్కెటున్నది. ఈరోడు నూఅడుగుల వెడెల్పు యిందులో రాకపోకల అనేకర్యాలకు వేగముగాపోవుటకై వేరే, వెమ్మదిగా పోవుటకు వేరేయేర్పాటులు చేయబడినవి. ముఖ్యమైనరోడ్డునకు మహాఘనతవహించిన పేలినవారిపేరు పెట్టబడగలదు.

ఈరోడ్డు రైల్వేస్టేషనులకుపోవు యితరరోడ్డులతో కలియుటవలన యీమార్కెటుకు యింతగొప్పగాకట్టవలసియుండెను. ఆదేప్రకారము యీభవనముకట్టబడినది. ఇదినవీనసిద్ధాంతముల ప్రకారము నిర్మింపబడినది. దీనిశిల్పమందు ఒక వైభవము గలదు. ఈభవనము మేంగాతేలో ప్రారంభింపబడెను. దీనిని పూర్తిచేయుటకు ౨౦మాసములు పట్టినవి

నేనిప్పుడు మహాఘనతవహించిన మిమ్ములను యీమార్కెట్టు ప్రవేశోత్సవము జరుపుటకు వినయముతో ప్రార్థించుచున్నాను."

ఈసన్మానపత్రము అరాయిషేబల్లా నాజంఘరు నవాబ్ సాహెబ్ మొఅజంజా గారిచే సమర్పింపబడినది.

మ. ఘ. వ. ప్రభువు గారి ఉత్తరము

మ. ఘ. వ. ప్రభువుగారు పైసన్మానపత్రమునకు క్రిందిరీతిగ జవాబిచ్చిరి.—

"ఖోటాసాహెబ్.

ఈసన్మానపత్రమును నేను ఆత్యాదరముతో విన్నాను. ఈమహాసంస్థానము గొన ప్రజల క్షేమమునకై మీశాఖచేయు నిర్మాణకార్యములను తెలిసికొనుటకు నాకు సంతోషముగుచున్నది. మీశాఖ యొక్క అభివృద్ధి అన్ని విషయములలోను అధికతేగముగనున్నది. దానికి అన్నివిధముల జయము కలుగుగాక!

నేనింక మిక్కిలిసంతోషముతో ముఅజంజాహీ మార్కెట్టును ప్రవేశింపవచ్చునని ప్రకటించుచున్నాను."

అంతట మ.ఘ.వ. ప్రభువుగారు మార్కెట్టు గేటువద్ద నుపాయి మార్కెట్టుభవన ప్రవేశోత్సవము జరిపిరి. నవాబ్ సాహెబ్ మేజర్ జనరల్ ప్రిన్స్ ఆజంజా బహదర్ గారును యువరాణీ సాహెబ్‌జాది దుర్రేషెహవార్ బేగంసాహెబాతోనున్ను. నవాబ్ సాహెబ్ కర్నల్ ప్రిన్సు మొఅజంజాబహదర్ గారు సాహెబ్జాదిప్రిన్సెస్ నియాథర్ ఖర్హత్ బేగంసాహెబాతోనున్ను. యితర ప్రసిద్ధులగు పెద్ద మనుష్యులును అధికారులును వెంట రా, మ. ఘ. వ. నిజాం ప్రభువుగారు మార్కెట్టుముట్టునరిని పరీక్షించెను. తర్వాత వారు పైమినారునో తమస్థానముకూర్చుండిరి. వచ్చిన అతిథులందరికి తేనీరు అల్పాహారములు ఒసంగబడెను. మ.ఘ.వ ప్రభువుగారు ౫గం. ౫౦.ని.లకు అతిథుల గౌరవములంది వెడలిపోయిరి. తక్కినవారు మార్కెట్టువద్ద మరికొంతసేపు ఉండి తర్వాత వెడలిపోయిరి.

నజరానాలు

మ.ఘ.వ. ప్రభువుగారికి మెసర్సు హామిల్టన్ రసెలు అండుకో, కలకత్తావారు వెండితో చేసిన మార్కెట్టుయొక్క బొమ్మ నజరానాలుగ సమర్పింపబడెను.

ఏర్పాటులు

ముఅజంజాహీ మార్కెట్టును అరాయిష్ బల్దియాదు హైదరాబాదునగరముయొక్క మధ్యలో ఒకమార్కెట్టుప్రజల ఛాలకాలమునుండి అవసరమగుటచే కట్టించినారు. దీనిలో అనేకశాఖలు యేర్పరచబడినవి. ఇంకు ప్రజలకు వలయుపొకర్యములన్నియు గలవు. మొత్తము ౧౫౦ దుకాణములు గలవు. యీభవనమునకు ౧౦౫అడుగు ఎత్తుగల గోపుర మొకటియున్నది. ఈగోపురములో మద్రాసు నుండి మెసర్సు పి. ఓర్ అండుసన్సువారు పస్తావేసిన గడియార మొకటి విన్యసింపజేయబడినట్టిది అమర్చబడియున్నది. మార్కెటు కట్టించుటకు ౪లక్షలరూపాయలు పట్టినవి. అరాయిష్ బల్దియా

> **గోలకొండ కవుల సంచిక**
>
> సిద్ధమైనది! | వెల స్వల్పమే!
>
> **పుటలు ౪౫౦**
>
> పటములు ౩౦ | కవులు ౩౫౪
>
> అతిసుందరము. | ఆనందమునకందము.
>
> వెల — పత్రికలోని కవులకు ౮ అణాలే
>
> **గోలకొండపత్రికా చందాదారులకు ౧ రూపాయి**
>
> **ఇతరులకు — ౨ రూపాయిలు**
>
> ప్రాప్తిస్థలము:—
>
> గోలకొండ పత్రికా లయము

ర్శు నూపరిం చెండిను యున్నుకాను మెగానీ ఫజల్ గారు చేవివార్షణను పరిశీలించిరి. ఫజల్ గారి పరిశీలనక్రింద కట్టింపబడిన హైకోర్టు, ఉస్మానియా జనరల్ దవుఖానా, సిటీ కాలేజీలను మఆజంజాహి మార్కెట్టు యొంతవర్కు తీసి పోవుటలేదు.

విద్యార్థివసతుల యేర్పాటు

[illegible] విద్యార్థి [illegible] బహూకరించు [illegible] విద్యార్థివసతుల [illegible] [illegible] మామూలుకై [illegible].

అతిథులు

[illegible] అతిథులలో యీక్రిందివారు ముఖ్యులు:—

మహారాజా సర్ కిషన్ ప్రసాదుబహద్దర్, ఆనరబిల్ మెహదీ యారుజంగు, సర్ అక్బర్ హైదరీ, సర్ [illegible] బహద్దర్, నిజామత్ జంగు బహద్దర్, లెఫ్టినెంటు కర్నల్ సర్ రిచర్డు [illegible] జంగ్, నవాబు మెహిదీ యార్ జంగు, నవాబు [illegible] జంగు, కమాల్ యార్ జంగు, నవాబ్ [illegible] జంగు, నవాబు జుల్ఖదరు జంగు, [illegible] జంగు, [illegible] బహద్దరు వెంకట రామారెడ్డి, [illegible] వాల్, పండిత [illegible] లాల్.

పారిపోయినదొంగ గోలకొండయందు పట్టుపడుట

[illegible] ౧౦ వ తేదీనాడు హైదరాబాదు [illegible] [illegible] పారిపోయిన [illegible] [illegible] గోలకొండ [illegible] [illegible] పట్టుపడెను. దానిని ఆరంభమునుండి పోలీసు ఇన్‌స్పెక్టరు అరెస్టుచేసెను.

మహమ్మదుఖాసిం మరియు సాహెబుద్దీను [illegible] ఇంకను పట్టుపడలేదు. పోలీసువారు [illegible] చున్నారు.

నైజాము ప్రభువుగారి మక్కాప్రయాణము

[illegible]

[illegible]

నవాబు మొఅజ్జం జాహాగారి ప్రయాణము ఆగిపోవుట

శ్రీ నైజాము ప్రభువు గారి రెండవకుమారుడగు నవాబు మొఅజ్జంజాహాగారు తమ మద్రాసు ప్రయాణము తాత్కాలికముగా నిలిపివేసెనని నూతనగా తెలియుచున్నది. ఇందువలన రాయచూరునందు జరుగవలసిన ఎలక్ట్రిసిటీపనులయొక్క ప్రారంభోత్సవము ఈమాసమున జరుగనేరదు.

విద్యార్థివేతనము.

ఉస్మానియాయూనివర్సిటీ కాలేజి, రసాయనశాస్త్రపరిశోధనాభయసించుచున్న మిస్టరు రఘునాథన్ గారికి, మాసమునకు ౭౫ రూపాయిలు విద్యార్థివేతనమొసంగుట కేర్పాటు గావింపబడినది. ౨

డాక్టరు లతీఫు సయ్యదుగారి ఆగమనము

డాక్టరు లతీఫుసయ్యదు [illegible], ౧౧ వ తేదీ శుక్రవారమునాడు వాల్తేరునుండి తిరిగివచ్చి వారికర్తవ్యములను శనివారము ౧౨ వ తేదీ నుండి నిర్వహించెదరు

యువరాణిగారు బాలురకు బహుమతులను పంచుట

౧౯౩౫ జనవరి ౧౧ తేదీ శుక్రవారము సాయంకాలము సెయింటుజార్జిస్ స్కూలు శతాబ్దోత్సవ సందర్భములో పాం [illegible] క్రీడలు జరుపబడెను. యువరాణి సాహెబ్జాది ప్రిన్సెస్ దుర్రేషెవర్ బేగం సాహెబా గారు అధ్యక్షత వహించిరి. ప్రత్యేకముగ వేయబడిన ఒక మహావ్యాపారంలో నాటి కార్యక్రమము జరుపబడెను. [illegible] ౫ గంటలకు [illegible] యువరాణిగారు ౫ గంటలకు వచ్చిరి [illegible] రెవరెండు [illegible] ఫిలిప్పు [illegible] యువరాణిగారికి స్వాగతమిచ్చిరి. ఆటల పోటీలు జరిగినపిమ్మట ఫిలిప్పుగారు [illegible] చదివిరి. [illegible] ఫిలిప్పుగారు యువరాణిగారు [illegible] కృతజ్ఞతలు దెల్పిరి. [illegible] యువరాణిగారికొక పూలగుత్తిని సమర్పించెను. యువరాణిగారు [illegible] పూలగుత్తిని గైకొనిరి.

తర్వాత యువరాణిగారు గెలుపొందినవారికి బహుమతులను పంచిపెట్టిరి. [illegible] మహారాజా సర్ కిషన్ ప్రసాదు బహద్దరు, నవాబు సాలార్జంగు [illegible] [illegible]

[illegible] కమాన్ దానిజాపక కొరకు మఋసటీరోడ్ సంపూర్ణ ఎక్కటించిరి [illegible] వచ్చినవారిలో ముఖ్యులు [illegible] దరుజంగు బహద్దరు, నవాబు సులార్ యార్జంగు బహద్దరు రాజాబహద్దరు వెంకటరామారెడ్డి మొదలగు వారలు.

ఆంధ్రబాలికాపాఠశాల

గౌలిగూడ, హైదరాబాదు

శ్రీమంతు రాజాభాగ్యలక్ష్మమ్మ బహద్దురు సంస్థానా [illegible] రాణిగారు [illegible] చెల్లించిన సందర్భమున శ్రీయుత [illegible] రెడ్డి [illegible] రెడ్డిపేట దేశముఖుగారికిని శ్రీ [illegible] అక్కడనున్న పాఠశాల బాలికలు స్వాగతము [illegible] కావల్సా. [illegible] బాలికలు స్త్రీవిద్యావిషయమై ఉపన్యసించి [illegible] దేశము [illegible] పాఠశాలకు ౨౦ రూపాయిల సహాయము గావించి స్త్రీవిద్యాభివృద్ధికి తోడ్పడినవారైరి కార్యదర్శి

[illegible] సేనానాయకునికి గౌరవము

గత యిస్ఫందారు ౧౩౪౭ రోజు [illegible] దయమైన వింహా పేటలోని విశాలస్థలమందు సైనికవ్యాయామమను శ్రీయుత ఖుదరత్ నవాజ్ జంగ్ బహాదర్ గారు సైనికదళముతో వే చియుండిరి. వీరిని చూచుటకు శ్రీయుత యువరాజుగారును మేజర్ జనరల్ షహజాదా వాలాషాన్ నవాబు ఆజంజా బహాదర్ యువరాణి రాకుమారి శ్రీ దుర్రెషహవార్ బేగంగారితో గూడి వచ్చియుండిరి. అనంతరము నవాబుగారు దళముతో సహా సుస్వాగతమొసంగబడినది తెలియుచున్నది.

నగరరక్షకశాఖ ఫుట్ బాలు

నగరరక్షకశాఖవారి ఫుట్ బాల్ టూర్నమెంటు ఫైనల్ ౧౫ యిస్ఫందియారు ౧౩౪౭ ఫసలీలోజున నిజాం కాలేజ్ గ్రౌండులో జరుగునని తెలియుచున్నది.

రాజకుమారునిరాక

శ్రీయుత యువరాజుగారగు వాలాషాన్ నవాబు మొజం అబిడ్జా బహదూర్ గారు ౧౧ యిస్ఫందార్ ౧౩౪౭ రోజున రాయచూరునుండి తిరిగివచ్చిరి.

జాగీరులలో ఖిల్సాలోవల మాఫీ

శ్రీయుత నవాబు [illegible] ఆసఫ్ జాహీ జాగీరాత్ దస్తరమువారు జిల్లా బీడ్ తాలూకా [illegible] రైతుల కిస్తు నివారణార్థమై ౧౬ వేల [illegible] మాఫీచేసినట్లు తెలియుచున్నది. యీ జాగీర్దారుగారు రైతుల యెడ జూపినదయ కడుంకడు ప్రశంసనీయము!

అంటువ్యాధుల నివేదిక

౫-౧౦-౧౯౩౮ తో అంతమగువారము

ఈవారములో హైదరాబాదునగరములో ౧౬ మందికి ప్లేగుతగిలెను; ౧౧మంది అంతుట్ల మరణించిరి. [illegible] ప్లేగుతగిలెను; [illegible]మంది వచ్చిరి. ప్లేగుగలయిత రపట్టణములనుండి ఒకరు ప్లేగుతగిలివచ్చి చచ్చిరి.

ప్లేగువ్యాపించజేయగల ఎలుకలు [illegible] యుండినచోట్ల తె ప్పించబడెను. [illegible] ఫినాయిలుతో శుద్ధిచేయబడి గంధకపుపొగ వేయబడెను. దీనివల్ల మంచి ఫలితములుకలిగెను.

[illegible] ప్లేగుటీకాలు వేయబడెను.

మెదడు వెన్నెముక జ్వరము మరియు కలరా

ఈవారములో మెదడు వెన్నెముకజ్వరముగాని కలరాగాని యెవరికితగులలేదు.

స్ఫోటకము

ఈవారములో [illegible] కొన్ని యిండ్లనుండి స్ఫోటకముతగిలిన [illegible] ఆసుపత్రిలో చేర్చబడిరి.

నగరములో ఆరోగ్యము మొత్తముమీద తృప్తికరముగ నుండెను.

మలేరియా నివేదిక

సెప్టెంబరు ౧౯౩౮ లో

సెప్టెంబరు ౧౯౩౮లో హైదరాబాదునగరములోని వివిధదవాఖానలలోను డిస్పెన్సరీలలోను మొత్తము [illegible] మంది మలేరియాకై చికిత్సచేయబడిరి. ౧౯౩౮ ఫసలీ [illegible] [illegible] సదరు ఆసుపత్రులలో సరాసరి [illegible] మంది చికిత్సచేయబడిరి.

మలేరియాచికిత్సకై వచ్చువారిసంఖ్య క్రమముగా తగ్గుచున్నది. ప్రజలకూ [illegible] తగ్గవలెను. యీ [illegible] మలేరియానివారణమునకు ప్రత్యేకశ్రద్ధ [illegible] చున్నారు.

[illegible] కోరాగల్లి [illegible] [illegible] [illegible] విచారకరము.

[illegible]

భగవంతుని [illegible] వర్షములు [illegible] శుద్ధిచే యబడెను. [illegible] మురుగుకాల్వలు [illegible] శుద్ధిచేయబడెను. [illegible] పాయిఖానాలు [illegible] శుద్ధిచేయబడెను.

[illegible] మరేయితరములు లేకుండెను. మామూలుగా; మరియు యితరపనులు క్రమముగా శుద్ధిచేయబడుచున్నవి. మలేరియాదోమలు [illegible] శ్రద్ధతో సరిగా నుంచబడుచున్నవి.

కాలమాన నివేదిక

౯ యిస్ఫందారు ౧౩౪౭ తో అంతమగువారము.

శీతోష్ణస్థితి

యీవారములో ఆదిలాబాదు పర్భణీజిల్లాలో వర్షము [illegible] కురిసెను. శీతోష్ణస్థితి చల్లగానుండెను. ఆకాశము అప్పుడప్పుడు మేఘాచ్ఛన్నమై యుండెను.

పైరు

ఖరీఫుకోత పూర్తికావచ్చుచున్నది. రబీకోత పూర్తియైనది. రబీపైరు [illegible]. ఔరంగాబాదు జిల్లా [illegible] తోటలలో రోగముచేరెను. మహబూబునగరు జిల్లాలో కొలదిచోట్లలో [illegible] రబీపైరకు నష్టముకలిగినది. గుల్బర్గా రాయచూరుజిల్లాలో కొన్నిచోట్లకూడ [illegible] రబీపైరకు నష్టముసంభవించుచున్నది. కొన్ని ప్రాంతములలో [illegible].

[illegible] నీర్యమునకు సిద్ధపరుపబడుచున్నవి. కొన్నిచోట్ల పత్తియున్నారు.

పశు మేత

గుల్బర్గా, రాయచూర్లలో కొన్ని భాగములలో మేతయు, రాయచూరులో కొలదిభాగములలో త్రాగునీరుకును తక్కువగనున్నది. వరంగల్లు కరీంనగరు, [illegible] జిల్లాలలో పశువ్యాధిగలదు.

ధాన్యముల చిల్లర ధరలు

గోధుమలు	హాలీ రూ.	౧కి ౭౪	శేర్లు
బియ్యము	,,	,, ౧కి ౬౫	శేర్లు
జొన్నలు	,,	,, ౧కి ౧౩౪	శేర్లు

పుట్టిన శిశువును పాయిఖానాలో త్రోయుట

సికింద్రాబాదు [illegible] జనవరి ౧౦వాడు ౧౯ యేండ్లవయస్సుగల [illegible] క్రైస్తవస్త్రీపై చట్టవిరుద్ధముగా పుట్టిన శిశువును [illegible] మోపబడిన నేరము విచారణజరిగెను. ప్రాసిక్యూషన్ అధికారి చెప్పినదేమనగా ౧౯౩౮ [illegible] [illegible] పాయిఖానాలో ఒకశిశువు [illegible] [illegible] అధికారులకు [illegible] [illegible] ఆపాయిఖానా [illegible] [illegible] శిశువు [illegible] [illegible] శిశువుమరణించినట్లు [illegible] తల్లియెవరో [illegible] పాయిఖానాలో [illegible]. [illegible] శిశుక్షేమకేంద్రాధికారిణియగు మిస్. [illegible] రక్షింపబడెను. శిశువుయిట్లు శిశుక్షేమకేంద్రమునకు చేర్చబడెను. [illegible] పాయిఖానాకు [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] కనుపించలేదు.

[illegible] పోలీసువారు [illegible] పోలీసువారు [illegible]. డాక్టరు [illegible] ప్రకారము [illegible] ప్రవేశ [illegible] [illegible] శిశువు [illegible] ౧౯ [illegible] సందర్శించెను. [illegible] ౧౦ [illegible] చికిత్స చేయబడెను.

మేజిస్ట్రేటుగారు [illegible] రక్షింపబడి [illegible].

తెలుగువిద్యయెడ నిరాదరణ

భాషఅంటేయేమో తెలియనివారికి భాషసేవంటేయేదో తెలియనిమాటనిజమే. మాతృభాషాదరణలేని కర్ణులైతే చాల [illegible] [illegible] [illegible] పుట్టినదేశమునకీ [illegible] [illegible] [illegible] బి. ఏ. ఎం. ఏ లో [illegible] [illegible], [illegible], మాతృభాష [illegible] [illegible] [illegible]. వీరికిమాతృభాషంటే [illegible] [illegible]. [illegible] మన తెలుగు [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] భాషలన్నిటికన్న [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ప్రశంసనీయము.

[illegible] తెలుగువిద్యార్థులకు [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] తెలుగు [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] తెలుగు [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] తెలుగు [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] తెలుగునేర్చినవారికి [illegible] [illegible] సంస్కృతమునకు [illegible] [illegible] ఆంధ్రభాషా [illegible], [illegible] సంస్కృతంలో [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

తెలుగుభాషాభివృద్ధికై కొన్నిగ్రంథాలయములు [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ౧౦౦ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

తెలుగుపత్రికలు [illegible] ౧౦౦ [illegible] [illegible]. [illegible] సీతారామచంద్ర [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] తెలుగుపత్రిక [illegible] [illegible]! మాతృభాష [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

ఇట్లు విన్నవించు
కన్నెకంటి పట్నాభిరామయ్య
మానుకోట.

ఔరంగాబాదు కళాశాల భవనము

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ఔరంగాబాదు [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] కట్టబడుచున్నది.

గోలకొండ పత్రిక
(శ్రీభావనామ సం॥ పుష్య శు॥ ౧౩
గురువారము

వ్యభిచారవృత్తి నిర్మూలనపుకమిటీ

ప్రజా ప్రభుత్వమును నిర్వహించుటకు హైదరాబాదీయులుతక్కిన రాష్ట్రముల వారికిగాని, యితర దేశీయులకుగాని తీసిపోరని నిరూపించుటకు హైదరాబాదునగరము యొక్క పురపాలక సంఘమునందు యెన్నికలపద్ధతి నేర్పరచుటవలన అవకాశము కల్పింపబడెను. ఈ అవకాశము మంచిగా ఉపయోగింపబడుచుండుట సంతోషకరమగు విషయము. గతగురువారపు సంచికలో "ముఖ్యమైన కమిటీ" అను శీర్షికక్రింద ఇందుకు ఒకనిదర్శనమనదగు, పురపాలకసంఘమువారేర్పరచిన ఆహారపదార్థములకమిటీని గూర్చి చర్చించియుంటిమి ఇపుడుఅట్టినిదర్శనమేఅగు మరియొకకమిటీని గూర్చి చర్చించెదము. ఈ ఉపసంఘము "భోగము వాండ్లు వ్యభిచారస్త్రీలు మొదలగువారి కట్టుదిట్టములకై" యేర్పరుపబడినది.

వ్యభిచారమునే పూర్తిగా లేకుండ చేయుటకు యేప్రజాహితసంస్థకుగాని, ప్రభుత్వాధికారమువహించిన సంస్థకుగాని సాధ్యము కాకపోవచ్చును. అయితే తగినకట్టుదిట్టముల నేర్పరచినచో వ్యభిచారము ఒకవృత్తిగామాత్రము నిలువకుండ చేయుట అసాధ్యముకాదు. వ్యభిచారములనుజరుగనిచ్చుటవలన యేరాష్ట్రమునకుగాని కలుగునష్టమునుగూర్చి మేము యిపుడుప్రత్యేకముగా చెప్పవలసినఅవసరములేదు. ప్రజలమధ్యవ్యభిచారవృత్తి యనునదొకటి యుండుటవలనవారిలోప్రబలు అవినీతియు, అందువలన వ్యభిచారపువలలో తగులొన్నవారికేగాక భావిసంతతికిగూడ కలుగు ఆర్థికాదినష్టములును అందరునుయెరింగినవే, ఒప్పుకొనునవే. కాబట్టిప్రస్తుతము మేము సూచించునది మననగర పురపాలకసంఘము వారు యీవ్యభిచారవిషయములో కట్టుదిట్టములుచేయుటకై ఒకకమిటీని యేర్పరుచవలసి వచ్చినంత అవసరముగలదా లేదా యనునది.

గత జనపరిగణనవల్ల తేలిన అంకెలప్రకారము ముఖ్యవృత్తిగానేమి, ముఖ్యవృత్తిగా గలవారిక్రింద పనిచేయుచునేమి, ఉపవృత్తిగానేమి. మన నగరములో వ్యభిచారమును అవలంబించిన స్త్రీపురుషుల మొత్తముసంఖ్య ౧౩౨౭. నగరముయొక్క జనసంఖ్య ౪౭౬౭౭౪. జనసంఖ్యనుబట్టి వ్యభిచారవృత్తి నవలంబించియుండెడివారిసంఖ్య ప్రతిశతి దాదాపు ముగ్గురిలెక్కన తేలును. ఇది భయంకరముకాదందురేమో? అయినను వ్యభిచారవృత్తి యనునది యింగమాత్రమైనను నగరములో యున్నదన్నపుడు, ఆ విషయమై వెంటనే శ్రద్ధగైకొనుట నగరపాలకుల ముఖ్యకర్తవ్యము. ఇట్లు ఉపేక్షచేయుచుండినచో యీవృత్తి నేడుగాకున్న రేపైనను వృద్ధిపొందవచ్చునను భయముండును. మరియు గతజనపరిగణనమువలన తేలిన అంకెలు సర్వవిధములసంపూర్ణములని ఒప్పుకొనబడనప్పుడు వ్యభిచారవృత్తివల్ల జీవించువారిసంఖ్య సాధారణముగా జనపరిగణనలో నిజముగా ఉండునంత కంటె తక్కువగానుండునని నమ్మదగియుండ — వాస్తవము కనుగొనుఅవసరమున్న ఒకటిముఖ్యమగును. కాబట్టి ఇందుకై ఒకప్రత్యేకకమిటీ యుండుట అవసరమే.

ఈకమిటీవారు మొదట నగరములో వ్యభిచారగృహము లెక్కడెక్కడ నున్నవో యెంతమందివల్ల యీగృహములు ప్రోత్సహింపబడుచున్నవో కనుగొనవలసియుండును. వ్యభిచారవృత్తి నుండి మాన్పించునపుడు వారికి యితర న్యాయమైన వృత్తులను నేర్పి ఆవృత్తుల నవలంబించుటకు వారికి తగినసౌకర్యములను ఒనగవలసియుండును. ఇట్టి సౌకర్యములొసగుచు వ్యభిచారవృత్తిని అదాలతువల్ల శిక్షార్హముచేయు ఖానూను నేర్పరచినచో ప్రయోజనముండును. ఇంకొకటి వ్యభిచారమువల్ల పుట్టినశిశువులను తెలియరాకుండ ఎక్కడనో ఒకచోట పారవేయుచుందురు. అట్టి శిశువులను మంచివాతావరణముమధ్య న్యాయమార్గమున పోషించుటకై గృహముల నేర్పరచవలసియుండును. ఈ యంశములు కూడ ఖానూనులో చేర్చబడిననేగాని న్యాయము, లాభముసంపూర్ణములుగావు. ఇంతేగాక యింకనుయితర అంశములుకమిటీవారిక అనుభవమువలన తెలియవచ్చును. వారు వీటినన్నిటిని ఆలోచించి తగువిధమున చట్టమును నిర్మించుటకై యత్నముచేయవచ్చును. మద్రాసు నగరములో వ్యభిచారవృత్తి నిర్మూలనమునకై అవలంబింపబడుచుండు పద్ధతులు, అందలిలోపాలోపములుకూడ యీసందర్భములో తోడ్పడవచ్చును.

నగరమందేగాక జిల్లాలలోను వ్యభిచారవృత్తిగలదు. జిల్లాలలో మొత్తము జనసంఖ్య ౧౨౩౯౯౬౫౪౩. అందులో ౧౦౭౮౪ మంది వ్యభిచారమునువృత్తిగాఅవలంబించియున్నారు. అనగా ప్రతిశతి ౧౩మంది అన్నమాట; నగరములో కంటెను యెక్కువ. కావునచేయబడుచట్టము ఒకనగరమునకుమాత్రమేగాక యావద్రాష్ట్రమునకుగూడ ఉపయోగించు విధమున చేయబడుటమంచిది.

మాఫీలు

మ. ఘ. వ. ప్రభువుగారు మరలతమకు రైతులపైగల దయను కనబరచినారు. ౧౯౩౭ జనవరి ౨వ తేది నాటి ఫర్మానిముబారక్ చే ప్రభువుగారు ఈసారి ఖరీఫు,అబీ కిస్తులలో మాఫీయకు రెండణాలవంతున తగ్గించుటకు ఆజ్ఞనుప్రసాదించినారని ప్రభుత్వ ప్రకటన శాఖవారివలన తెలిసినది. ప్రజలు మాఫీలకొరకై యెంతో ఆత్రముగా కనిపెట్టుకొని యున్నందుకు యిపుడుప్రభువుగారికి కృతజ్ఞులై యుండగలరు.

దయామయులగు ప్రభువుగారి ఒకప్రత్యేకాజ్ఞ గమనింపదగినది. ఇదివరకు మాఫీలొసంగబడినపుడు జాగీరుయిలాకాప్రజలు ఖాల్సావారితో పాటుగా తమకుమాఫీలులేకపోయెనేయని మొఱపెట్టిరి. అటుపై కొందరు దయగల జాగీరుదార్లు తమ దయకొలది మాఫీలనొసంగిరి. మరికొందరొసగలేదు. అఖరున ప్రభుత్వమువారు హెచ్చరింపవలసివచ్చెను. ప్రభువుగారు యీసారి మొదటనే అట్టిహెచ్చరికను జాగీర్దారుల [illegible] ఆజ్ఞయిచ్చుట జాగీరుల [illegible] కలిగించెను. జాగీర్దార్లు ప్రభువుగారి హెచ్చరికను మనస్సులోపెట్టుకొని ఖాల్సాలోవలెనే తమజాగీరుయిలాకాలోకూడ రైతులపై భారమునుతగ్గించి ప్రభువుగారియొక్కయు తమ ప్రజలయొక్కయు మన్ననలకు పాత్రులగుదురని నమ్ముచున్నాము.

మొఅజంజాహీ మార్కెట్టు

నగరాభివృద్ధిశాఖ ౨౦ యేండ్లక్రిందట స్థాపించబడినప్పటినుండి, మెల్లమెల్లగా మ. ఘ. వ. ప్రభువుగారి పరిపాలనకు కేంద్రస్థలమగు హైదరాబాదు నగరము పాతకళను వదలుచు నూతనశోభను పొందుచున్నది. నగరములోని వీధులు అనేకముఖ్యమైనచోట్లలో విశాలముచేయబడినవి. తక్కినచోట్లలో యింకను చేయబడుచున్నవి. భూమిక్రింద మురుగుకాల్వల నేర్పరచుటద్వారా మురుగునీరు నిలవకుండునట్టి సౌకర్యము లేర్పరచబడుచున్నవి. ఇట్లు ప్లేగు మలేరియా మొదలగువ్యాధులదాడికి అవకాశములు తగ్గింపబడుచున్నవి.

వాలాషాన్ నవాబ్ మొఅజంజాబహాదరు గారు ప్రభువుగారిచే యీనగరాభివృద్ధి సంస్థకు అధ్యక్షులుగ నియోజించబడినతర్వాత, రాజకీయశాఖామాత్యులగు నవాబ్ మెహిదియార్జంగు గారు ఆశించినప్రకారమే అలంకారము, కళ— యిటువంటివాటివైపు నగరాభివృద్ధిశాఖవారి ఆదరణ హెచ్చినది. నగరోద్యానములో విద్యుచ్ఛక్తిదీపములేర్పాటు చేయబడినవి. గతగురువారమునాడు మ. ఘ. వ. ప్రభువుగారిచే ప్రారంభోత్సవమనుభవించిన మొఅజంజాహీ మార్కెటుయిందుకు మరియొక నిదర్శనము.

ఈమార్కెట్టును కట్టించుటకై అయిదులక్షల రూపాయిలు అయినవని తెలువబడినది. ఇంతఖర్చుయెందుకు? ఈగోపురములు, శిఖరములు యీవైభవములు యీమార్కెట్టుకెందుకు? అని అడుగువారు ఉండకపోరని మొఅజంజాబహాదరు గారు మొదటనేగుర్తించినారు. కాబట్టియే మార్కెట్టుయొక్క ప్రారంభోత్సవ సందర్భమున ప్రభువుగారికి సమర్పించిన సన్మానపత్రములో మొఅజంజాగారు యీమార్కెట్టు కట్టబడుచోటియొక్క ప్రాధాన్యమునకు అనుగుణముగనుండుటకై మార్కెట్టుభవన మింతవైభవముగ కట్టబడినదని సమాధానమిచ్చిరి. మార్కెట్టుయొక్క నిర్మాణము క్రొత్తపేరునకుగూడ అనుగుణమైయున్నదనవచ్చును.



నైజాం రాష్ట్ర ఆంధ్ర జన కేంద్ర సంఘము

కార్యనివేదిక

ప్రమాదూతనామ సం॥ ఫాల్గుణ శు॥ ౧ నుండి
భావ సం॥ కార్తీక శు॥ ౧౫ వరకు

పైన సూచింపబడిన నివేదికా కాలము నిజాం రాష్ట్రాంధ్ర జనకేంద్ర సంఘము దేవరకొండ ద్వితీయాంధ్ర మహాసభా తీర్మానముల నమలుపరచుటకై చేసిన కార్యవివరములను తెల్పుచున్నది ఈ సదరు సంఘము యొక్క అధ్యక్షులును, కార్యదర్శులును ఈ నివేదికను తయారుచేసి మొన్నటి ఖమ్మంమహాసభలో ప్రకటించినారు. అందలి ముఖ్యాంశముల నిటు దెల్పుచున్నాము:—

ఉపసంఘము

నివేదికా కాలమున కార్యనిర్వాహణముకు క్రింది సభాసభ్యులవలన జరుపబడుచువచ్చినది.

శ్రీయుత బూర్గుల రామకృష్ణారావు, బి.ఏ. ఎల్.ఎల్.బి (అధ్యక్షుడు)
„ సురవరము ప్రతాపరెడ్డిగారు బి.ఏ.బి.ఎల్ } కార్యదర్శులు
„ మాడపాటి హనుమంతరావుగారు }
„ వేంకటరంగారెడ్డిగారు, కోశాధిపతి.
„ శ్రీనివాసరెడ్డిగారు. సభాసదుడు.

నివేదికా కాలమున ఉపసంఘసమావేశములు ౪ మారులు జరిగినవి.

కార్యప్రణాళిక

మహాసభయందంగీకరింపబడిన తీర్మానముల నమలులోపెట్టుటయే ముఖ్యకర్తవ్యముగా కేంద్రసంఘసమావేశముచే నిర్ణయింపబడియుండెను. కనుక కేంద్రసంఘము మహాసభయొక్క స్థాయిసంఘముగా పనిచేసినది.

ఆదాయవ్యయములు

గతవత్సరపు నిలవరూ ౧౦౫౪-౩-౧౦ తోసహా ఆదాయము మొత్తము రూ॥ ౩౦౪౫-౦-౫ వ్యయము మొత్తము రూ ౪౯౧౩-౫-౩.

ప్రచారము

నివేదికా కాలమున శ్రీముఖ సం॥ వైశాఖమాసాంతమువరకు శ్రీయుత వేంకటరామయ్యగారు కడు అభిమానముతోను, త్యాగబుద్ధితోను, నిరుపమానముగు సేవ గావించిరి కాని అనివార్యములగు నిర్బంధములవలన తరువాత వారి నుద్యోగము మానుకొనవలసివచ్చినది. కొంతకాలము శ్రీయుత నారాయణాచారిగారు నిజామాబాదుజిల్లాలో మాత్రము ప్రచారము సల్పిరి. తరువాత మంత్రిప్రెగడ వేంకటేశ్వరరావుగారు ప్రచారకులుగా పనిచేయుచున్నారు. వీరిసేవయు ప్రశంసార్హముగనున్నదని సంతోషముగా దెల్పుచున్నాము. ఆర్థికస్థితులదోషమున వీరు మొదటివారికంటె తక్కువప్రతిఫలముపైన పనిచేసి త్యాగమును ప్రకటించియున్నారు.

మహాసభాతీర్మానముల అమలు

ప్రకటించుటకువీలులేని పలుకారణములవలన, నివేదికాకాలమున చెప్పదగిన పనిచేయుటసంభవించకపోయినను, చేసినపనియొక్క వివరములు కొన్ని సూక్ష్మముగ నీయబడుచున్నవి.

స్త్రీల యున్నతవిద్య (తీ॥ ౫)

ఈవిషయమున ప్రశస్తమగుపని జరిగినదని చెప్పుకొనవలసియున్నది నివేదికాకాలమున నగరమునందలి బాలికల ఉన్నతపాఠశాలయొక్క కమిటీవారు మూడవఫారముదనుక దెచ్చినతర్వాత ప్రభుత్వముపముకలన ఎత్తివేయగా కేంద్రసంఘమువారు అపాఠశాలనుతీసికొని దానిని సంపూర్ణమగు ఉన్నతపాఠశాలగా జేసిరి ఈపాఠశాలయందు మాతృభాషయగు నాంధ్రముద్వారా వివిధవిషయములు బోధింపబడుచు మెట్రిక్యులేషను పరీక్షయందు ప్రతివత్సరము బాలికలుత్తీర్ణులగుచున్నారు. ఈవత్సరమునకాశాల ప్రథమవత్సరతరగతి గూడ నేర్పరుపబడినది. ఇందునకు ప్రాత్సాహకరలు శ్రీయుత నామపల్లి గౌరీశంకరవర్మగారయి యున్నారు. నివేదికాకాలమునసే కేంద్రసంఘమువారు దీనియాజమాన్యముకొరకు ప్రత్యేక కమిటీయొకటి స్థాపించిన్నారు. ఆకమిటీకి విఖ్యాతాంధ్రమహాశయులగు శ్రీ రాజాబహాదర్ వేంకటరామారెడ్డి ఓ. బి. ఇ. గారు అధ్యక్షులు. ఈసంస్థనివేదికలు వేరుగాముద్రితమైయున్నవి. ఈసంస్థలన ఆంధ్రస్త్రీల ఉన్నతవిద్యాలాభముకలిగెనుదనుమ, దేశముయొక్క [illegible] కాంపాలంకముగజేయుచుదనుమ సానకలి [illegible] శ్రీయుత పడకొండనరసింహారావుగారి స్వార్థరహితమగుసేవ అదర్శప్రాయమైయున్నది (కేంద్రసంఘప్రచురములు సం॥ ౧౦, ౧౪, ౧౪)

ఆయుర్వేదవిద్య (తీ॥ ౭)

ఈతీర్మానమనుసరించి ఆయుర్వేదవైద్యులసమావేశములు జరిగినవి. ఆయుర్వేద పండితమండలియొకటి ఏర్పడినది. దీనివివరములు ఒకలఘుపుస్తక రూపమున ప్రకటింపబడినవి (కేంద్రసంఘప్రచురము సం॥ ౧౩)

రైతులకు సదుపాయములు (తీ॥ ౨౧)

ఈవిషయమునను ప్రభుత్వమువారు నివేదికాకాలమున మూడుసంవత్సరములు వరుసగా భూమ్యాదాయము (మాల్గుజారీ)పన్నులో మంచితగ్గింపుచేసి తమదయాపూర్వక భావమును ప్రకటించిరి.

పటేలు పట్వారీల కష్టములు (తీ॥ ౨౯)

ఖమ్మముతాలూకాలోని గ్రామోద్యోగసంఘము పక్షమున మనసోదరులగు శ్రీయుత శేషికంఠి రామారావుగారు ఈ విషయమునప్రకటించిన యుత్తమమగుపుస్తకము "గ్రామోద్యోగులకష్టనివారణములు" అనుదానికి ఉపోద్ఘాతము వ్రాసి కేంద్రసంఘకార్యదర్శి మాల్గుజారీ శాఖాకార్యదర్శులును, ఈ నారథాపులుమనకు టాప్కరుదొరగారిసన్నిధికంపిరి. వారు దాని నుండి గ్రామోద్యోగులకష్టముల భాగుగ తెలిసికొనిరని విశ్వసించుటకు కారణములుకలవు. ఈపుస్తకముయొక్క రచయిత తమసంఘమునకు ఉత్తమసేవయొనర్చిరనుట నిశ్చయము.

మొహతరఫాపన్ను (తీ॥ ౨౩)

ఈయంశము ప్రభుత్వముయొక్క మాల్గుజారీ కార్యదర్శులగు టాప్కరుదొరవారి ధ్యానసాన్నిధ్యమునకు స్ఫుటముగా దేబడినది. వారితీర్మానము ఇంకను తెలుపడలేదు, కనుక దీనిని గూర్చి చర్చించుటకువీలులేదు. న్యాయమగుతీర్మానము వెడలునని యాశింతము.

స్థానిక స్వపరిపాలనము (తీ॥ ౨౫)

నివేదికాకాలమున హైదరాబాదునగరముకొరకు మునిసిపలుశాసనమును మ.ఘ.వ. నిజాము ప్రభువుగారు అంగీకరించి ప్రజలయందు నూతనాశయముల నెలకొల్పిరి. దీనిమూలమున ఎన్నికలపద్ధతి ఏర్పడినది.

తాలూకా, జిల్లా, లోకల్బోర్డుకమిటీలు విశాలపరచుటయు (అనగా అధికారేతరసభ్యాసనులసంఖ్య అధికారసభాసదులసంఖ్యకు ద్విగుణముగా జేయబడుటయును, చక్కని కట్టుదిట్టములతో సభలుజరుగుటయును సమావేశములందలిచర్చలు ప్రజలకు బహిరంగపరచుటకును ఏర్పాటులుజరిగినవి.

ఆంధ్రోన్నత పాఠశాల (తీ॥ ౨౯)

విద్యార్థులందు ఆంధ్రవ్యక్తిత్వమును నెలకొల్పుటకును వీలగునంతవరకు మాతృభాషమూలమున ప్రభుత్వవిద్యావిధానముప్రకారం బోధించుటకును, నగరములో నొక మిడిలు పాఠశాలను ఉద్దేశించి దానిని ప్రబలముగాజేసి క్రమముగా నున్నతపాఠశాలచేయ నిశ్చయింపబడినది. ఈ ధర్మమునకై మంచిమొత్తము వ్యయపరుపబడినది దీనికమిటీయొక్క అధ్యక్షులు శ్రీ. రాజా వేంకటరామారెడ్డిబహదరు, ఓ. బి. ఇ. గారు

ఆంధ్రమహాసభా నియమావళి (తీ॥ ౩౭)

యీతీర్మానముప్రకారము ఉపసంఘమువారు చిత్తునియమావళినిసిద్ధపరచి గోలకొండపత్రికాముఖమున ప్రకటించి ప్రజాభిప్రాయము సంపాదించియున్నారు. అది మహాసభవారియెదుట అంగీకారార్థము పెట్టుటకు సిద్ధముగా జేయబడినది.

పీఠిబడులు

నగరమునపనిచేయుచున్న తెలుగుపీఠిబడులను పక్రమపరచి, ప్రోత్సహించుటకై దేశభక్త వామనరాయకరుగారు సంవత్సరమునకు రూ॥ ౪౨౦లు. తమకుగలవిద్యాభిరుచిత్వముతో నెలకు రూ॥ ౩౫చొప్పున దయచేసిరి దీనిని పట్టణములోని వివిధప్రాంతములందుగల పాఠశాలలకు నెలకురూ॥ ౫ చొప్పున పీఠాదివరకిచ్చినందున, నవిస్తకమమార్గమునకువచ్చి, ప్రభుత్వమువారినుండి ఇమ్దాదు (సహాయద్రవ్యము)పొందగల్గినవి. దేశభక్త వామనరాయకు గారీవిధముగ ఆంధ్రపాఠశాలలకు దివ్యమైన ప్రోత్సాహమొసగిరి. యీవిషయమున అమితముగాకృషిసలిపిన శ్రీయుత బొజ్జం నరసింహులు గారికి సంఘమువారు కృతజ్ఞులు.

లక్ష్మణరాయ పరిశోధకమండలి

నివేదికాకాలమున నీమండలిసభ్యులు ఈక్రిందివారు:—
శ్రీరాజా నాయని వేంకటరంగారావుగారు (అధ్యక్షుడు)
శ్రీయుత ఆదిరాజు వీరభద్రరావుగారు (కార్యదర్శి)
ప్రొఫెసరు ఖండవల్లి హనుమంతరావుగారు ఎం. ఏ.
శ్రీయుత సు. ప్రతాపరెడ్డిగారు బి.ఏ.బి.ఎల్. } సభాసదులు
„ రాజాబహద్దురు పిళ్లెగారు }
„ మా. హనుమంతరావుగారు }

పూర్వప్రతిగాక అనేక లిఖితపుస్తకములను [౫౦] శాసనప్రతిలింపులను సంపాదింపబడెను.

ఇవి పూర్వప్రవాదితోపాటు హైదరాబాదునందలి శ్రీకృష్ణదేవరాయల ఆంధ్రభాషానిలయమున ప్రత్యేకములగు బెంచులఅమరికలో భద్రపరచబడియున్నవి.

శాసనములను సంపుటములరూపమున వెలువరచుటకు నాలుగుగనున్నవి. అది యొక అమూల్యగ్రంథమై ఆంధ్రదేశ, ఆంధ్రభాషాచరిత్రమున కలంకారభూతముగా నేర్పడగలదని మండలివారు విశ్వసించుచున్నారు మండలియాధ్యక్షుల యౌదార్యమును, కార్యదర్శిగారి శ్రద్ధాధిక్యమును మండలిపక్షమున విఖ్యాతపరిశోధకులగు శ్రీశేషాద్రిరమణ కవులొనర్చిన ఉత్తమసేవయు ప్రశంసార్హములు.

లఘు పుస్తకములు

నివేదికాకాలమున (౬) లఘుపుస్తకముల ప్రకటించబడినవి. ప్రభుత్వమువారిఆజ్ఞలుకొన్ని కరపత్రికముల రూపమున అచ్చొత్తింపబడి చవకగావిక్రయింపబడినవి. జనపరిగణనవిశేదికనుసరించి యొకమంచిపుస్తకము తెనుగువ్రాయబడి సిద్ధముగానున్నది. ముద్రణకావలసియున్నది. దీనిని కేంద్రసంఘముకొరకు విశేషశ్రమతోరచించియిచ్చి మా సోదరులగు శ్రీయుత కొమ్మవరపు సుబ్బారావుగారు ప్రశంసనీయులైయున్నారు. ఇదిత్వరలో వెలువడి ౧౦సంవత్సరములవరకు దేశము జ్ఞానవ్యాప్తికి అమితముగ తోడ్పడగలదు.

ఆంధ్ర నిధి

ఆరికట్టీలులుమందగించినవి. వింతోపని జరగవలసియున్నది. జరిగినదనిఅత్యల్పము. ఆంధ్రనిధిని బలపరచుటకు దేశీయులు ప్రార్థింపబడుచున్నారు. నివేదిక ఈ దిగువ కృతజ్ఞతతో ముగియుచున్నది:—

విద్యాసంస్థలవిషయమున జరిగినకొలదిపనియు దేశీయులయౌదార్యముయొక్క ఫలితమనియు, ముఖ్యముగా శ్రీరాజాబహదరు వేంకటరామారెడ్డి ఓ.బి.ఇ. గారి ప్రోత్సాహమును, సహాయమును, నివేదికాకాలమున అమూల్యముగ నుండెననియు, ఆంధ్రోద్యమప్రచారమునకు రాష్ట్రమున నొకటేయగు గోలకొండపత్రిక అవిశ్రాంతముగ పని చేసినదనియు, కృతజ్ఞతతో ప్రకటించుచున్నాము. ముందీయుద్యమము మరింతవ్యాప్తి జెందిన ప్రభువునకును, దేశమునకును ఉత్తమసేవ జేయుగాక!

ముగ్గురు ఆదిహిందువులు బ్రహ్మమతము స్వీకరించుట

(౪ ఇన్ఫాండారుపత్రికలో ప్రకటించినవార్త సవరణ)

శ్రీ చెరిమెల రాజయ్యగారు ఆదిహిందువుల్లో అతిరయిత్తరు కుమారు లిదివరకే బ్రహ్మమతముస్వీకరించి సుమారారేడు సంవత్సరములాయెను. పెద్దకుమారుడు వెంకటరాంగారికి కాంతబాయిని పెండ్లిచేసియిచ్చినది శంకరమ్మగారు కాంతబాయి శ్రీభాగ్యరెడ్డిగారిసొంతచెల్లెలుకాదు. మూరవ్రు ఐంధుపులు, కాంతిబాయినిరి జామనంతరము నగరుసకరాది రాజయ్యను శంకరమ్మనను భిన్నాభిప్రాయములుకలిగి ఆదిహిందు పంచాయతిసభలో పరిష్కారముకోరబడెను. రాజయ్యగారు పంచాయితీసభను తిరస్కరించి సభవారిచేత బహిష్కరింపబడెను. శ్రీధర్మవీర వామనరాయకుగారివద్ద ఆక్షేప చేయబడెను. శ్రీవారుసభవారిచర్యలనుపరిశీలించి రాజయ్యగారి చర్యలనుఖండించి పరస్పరసమాధానముతో నుండనియుండవలెంచెను. బహిష్కారమునుండిబహాలు గావించుటకు శ్రీవారి అధ్యక్షతమున నివేదకవర్గనిష్కార్చకాలలో నాయకులసమావేశము జరిగెను. రాజయ్యగారు సభకు రాజాలనని నిరాకరించిరి. ఇది మొదటిరంగము.

ఇక వెంకటరాంగారు రూ. ౨౦౦౦ ఖరీదుగలనగలు భాగ్యరెడ్డిగారికిచ్చినాను అవి నాకుయిప్పించవలయునని ఓక కాగితముసృష్టించి బ్రహ్మసమాజములో దాకలుచేసెను అ కృత్రిమపు కాగితముసృష్టించినట్లుగ్రహించి దరఖాస్తును బుట్టదాఖలుచేసిరి. తదనంతరం సికింద్రాబాదు సివిల్కోర్టులో శంకరమ్మపైనగలకొరకు దావా దాకలుచేయబడెను. సుమారు ౨ సం. కేసు విచారణజరిగినానంతరం కోర్టువారు కేసుకొట్టివేసి కోర్టుఖర్చులుమజరా రూ. ౨౦౦ వెంకట్రాం నుండి శంకరమ్మకుయిప్పించిరి. ఇదిరెండవరంగము.

ఇకమూడవరంగము ప్రకటించి సోదరుని మనస్సునొప్పించవలసినంతమాత్రమిష్టములేదు. శ్రీ. చె. రాజయ్యగారు జాత్యభిమానముగలవ్యక్తి హాస్యులు అయిదారుసం.క్రిందట జరిగినపంచాయితి న్యాయముకొరకు యిప్పుడు విసుగుజెంది బ్రహ్మమతముస్వీకరించినారనుటది నమ్మదగినదికాదు. కారణము నేనెరిగియుండుటను, తానుఅదిహిందువుమాయుల్లుబ్రహ్మలుగా నుండుటకిష్టములేక కొడుకుల తాము బ్రహ్మమతముస్వీకరించియుండును. స్వార్థముకొరకు బహ్మసమాజములో చేరినారిని తత్కమిటీసభ్యులు దీక్షనిమ్మనందుకంతమాత్రమిష్టపడను.

ఇట్లు
ఆదిహిందు సంఘ యితిపతి సెక్రటరీ
[illegible] ఆర్. సీతారాం

గోలకొండ గ్రంథాలయము

గ్రంథ సమాలోచనము

కౌశికసూత్రి. కృష్ణు. వి. రామసుబ్బారాయుడుగారు బి. ఏ. వి. వేంకటనారాయణగారు సోదరకవులు వ్రాసిన కవితాసంకలనము. కొల్లాపురము [సంస్థానము] మహబూబునగరుజిల్లా. వెల తెలుపలేదు. దొరకు స్థలము కవులవద్ద. పుటలు [illegible]. క్రౌను సైజు. గ్లేజు కాగితము.

ఇదిపద్యాత్మకము. భక్తిప్రధానము. రామసుబ్బారాయుడుగారిదే హెచ్చుగానిందు రచనకనబడుచున్నది. ఉపోద్ఘాతము విపులముగా చక్కగా శేషాద్రిరమణకవులచే వ్రాయబడినది. చెప్పదగినవంతయు నుపోద్ఘాతమందే చెప్పబడినది. అదిమించివిమర్శనము.

కవితాధార మేముపలుమారు చూచి యానందించినదే. శ్రోత్రప్రియము. సులభశైలి. మనోహరప్రసన్న భావములు. అదినుండతుదవరకు భక్తి ప్రకటీకృతము. కవులయింటివచ్చుటలు కొంతవరకు తెలుపుకొనినారు. భార్యకు ధనకాంక్షతనకు తద్వ్యతిరేకకాంక్ష, కుదకు భార్యకు భక్తిమార్గము నచ్చచెప్పి పిల్లలపెంపుభారము విశ్వనాథునిమీద వారవేచి, తిమకన్నము పెట్టుటకు అన్నపూర్ణకు నోటీసునిచ్చి, యీదేశము నువదలి కాశిలో స్థిరముగా నుండుటకై పదేండ్లు గడువు (లిమిటేషన్) నిర్ణయించికొనినారు.

ఎట్లన —

ఉ. నిందకొనర్పరేల్లరును

నిందకొనర్పవా యీమెసిపురుషా

నిందకొనరరాత్మజాలు

నిందకొనర్పరు తక్కువారలున్

బాంధుగ విత్తమేనియును

భోగానుభవింపగ లేకటంచు నే

నంతటకేమి చెప్పవగు

నాపదమేకు దేవక్కు మొకగున్.

గీ. అన్నపూర్ణామహాదేవి యనటునుంచె

గాశిలోపల నన్నంబు కలుగనున్నె

చింతమేటికిపీనిక చిగురుబోడి

స్వాయున కామహేశుండె శరణుపదమ.

చ. ఇక పదియేండ్లలోపలనె

యేగుదమోసఖ. యంతదాకనో

శికవహింపుమెట్టులో

వివేకముదక్కి తపింపనెట్టిలో

సుకృతము గాంచగాదగిన

సూక్తులజెప్పను గాశికాపురిన్

సకలము నీక తెల్లమగు

సద్గతి నమ్ముటె తమందెడిన్.

—

ఆనందసామ్రాజ్యము. కర. ముద్దావిశ్వనాధము [కవితానమితి] ప్రకాశకులు వ్యాపకుటీరము మొంటుపాక ఎలమంచిలితాలూకా విశాఖపట్టణంజిల్లా, వెల ౨ అణాలు. కల్గాను పుటలు ౨౦. గ్లేజుకాగితము. క్రౌనుసైజు. ఇది శ్రీరామతీర్థస్వామి గారి ఉపన్యాసమునకు తెనుగుసేత. శ్రీగ్రాంధికము. వచనము. విషయము తత్త్వసంబంధము. నిజమైన ఆనందము నెరిగి విచారము చర్చింపబడినది. పాశ్చాత్యులకును మనకును గల వ్యత్యాసము సూచింపబడినది. వారిబాహ్య భౌతికము. మన ఆధ్యాత్మికము.

సౌఖ్యమనవేది అనువిషయము విమర్శింపబడినది. "శిశువునకు సౌఖ్యమంతయు తల్లికౌగిలిలోనిముడిచియున్నది." శిశువించుక పెద్దదైన బొమ్మలపై ఆనందముకలుగును. మరికొంతకాలమునకు విద్య, తర్వాతభోగములు, తర్వాత ద్రవ్యార్జనకాంక్ష. వయసులో స్త్రీకాంక్ష ఆంతటితోనాగక పుత్రకాంక్ష యిత్యాదులు వివరించి ఆత్మానంద మెట్లు పొందవలెనో సదృష్టాంతముగ నుదాహరణములతో జూపినారు. బిచ్చగాడొకడు దినము పనిచేసి నిద్రించుటవలన ఆనందము పొందెనని వార్తాపత్రికలనుండి సేకరించి చూపబడినది. గంగానది యొడ్డునగల చెట్టుపైనున్న యొకకోతి చెట్టుపైకివచ్చు వరదనుండి తనశిశువుల కాపాడుకొనుటకు తననుతాను రక్షించుకొనెను. కోతితల్లి తనప్రాణము తనపిల్లలకన్న హెచ్చని విశదమయ్యెడి.

కాని ప్రాణముకన్న హెచ్చైనదికలదు. ఒకడు కన్యకరముకు భాధనిచ్చు వ్యాధిచేపడి దుర్భరమైన వ్యధచే మృత్యువునెప్పుడు లభించునో యని తొందరపడెను.

ఇట్టివిషయములు లేచిన్న పుస్తకమందు చర్చింపబడినవి. రామతీర్థస్వామి సిద్ధులు వారి భావనాబలము పూర్వమైనది. వారిబోధలు సాధకులకు, అధికారికొరకు. ప్రకాశకులిట్టి యుద్గ్రంథములు ప్రకటించి యింకను ప్రకటించుటకు కనబడుచున్నది. వీరి యాశయము బాల్యశంసనీయము.

శ్రీమధ్వాచార్య చరిత్రము

గ్రంథకర్త మాలేమందు గాడాల వృగాజ ఎం. ఏ. వి. ఇ. డి. ప్రకాశకులు ద్వైతప్రచారిణీ గ్రంథమాల, ఇన్నీసుపేట, రాజమండ్రి. పుటలు ౧౧౨. క్రౌను సైజు. వెల ౧రూపాయి కద్దు.

ఈగ్రంథము ద్వైతమతస్థాపకులగు ఆచార్యత్రయములో నొకరగు మాధ్వమతమునకు కర్తలగు శ్రీమధ్వాచార్యులజీవితచరిత్రము. గ్రాంధికముందు సులభమైనవచనమున వ్రాయబడినది. గ్రంథకర్తచారిత్రకుడగుటచే ప్రత్యేకరణమందు తారీఖువిచ్చదు మొదట్లోనే ప్రకరణములో ఆచార్యుల కాలనిర్ణయము చేయుటలో వివిధచారిత్రకులయభిప్రాయముల ను విమర్శించి తమయభిప్రాయములో శ్రీవారిజననము (క్రీ.శ. ౧౨౩౮ విళంబిసంవత్సరమని యు, వారి అంతర్ధానము (క్రీ.శ. ౧౩౧౭ పింగళనామసంవత్సరమని) నిర్ణయించినారు. ఈగ్రంథములో ౧౩ భాగములు కలవు. ఆచార్యులజననము, బాల్యము, సన్యాసము, దిగ్విజయయాత్రలు, వారిశిష్యవిషయము వారికడప జేరి దక్షతవ్రాయబడినవి. గ్రంథోద్దేశ్యము మెచ్చదగినది. ఇంతవరకు మనలో గొప్పవారి చరిత్రలు Biographies, తమ్ముగా సంస్కృతములో ప్రాచీనులు కొన్ని వ్రాసిరి. వ్రాసినవి అద్భుతవిషయబద్ధమగుటచే పండిత గ్రామ్యమాత్రమైనవిగను, తత్త్వవిషయక యోగకృతులతోను సుభక్తజనసద్వృత్తిమోహనకారకములైన మనుస్మృతి తాతిలోక గాథా ప్రసక్తములుగను కాలనిర్ణయవ్యవధులలో భ్రాంతివిమర్శలు, చారిత్రకులు, పరిశోధకులు, నిగపల్లుపట్టివిచారపడి నిర్ణయించుకొన విమర్శనీయమైన యాపేక్షముల బహిష్కరించినవిగా నున్నవి.

మహాగ్రంథకర్త గారు కాలనిర్ణయముచేయుట యొకవిశేషము. జీవితచరిత్రము వ్రాయుటయందున్న తేట తెల్లముగా నందమును దనుపుకొనుటకనుకూలముగా వ్రాయుట యునస్మృతి వినిగింపదగినదిగా నుండుటకై సంక్షేపముగనుండుట యీపవ విశేషము.

కొందఱికి విస్మయము మాత్రము మాకు విచారకరముగా గనబడుచున్నది శ్రీఆచార్యులవారు బాల్యమునుండియే పుట్టినవాటిమండియే ప్రపంచముదిగ్భ్రాంతినొందునట్లుగా విచిత్రసాహసకార్యములను జేసెననియు సకలోద్దారకులైనారు వేదవేద్యుల అరటిపండు చేయుటకొని వారిచేతాగెనని యు. ఆ శేషమూర్తి అద్భుతమైన రీతిని యు. ఒకొక్కసారి చేయునుంచి మాయాజాలము నుంచును ఒక్కసారిగా జేయుతర్కిసనయు, యిట్లనేక మాయలేనినారు. ఇట్టియు నాథుని ఇటువంటిమత్తము కావా? ధృత లకుప ఘ్వాలేదు. ఏమి కాయుశ్యసించిన ఫలముల నేర్పరచుటలు నిశ్చయము: వాటికేమి చెప్పవను సమ్మతియును నానుండి నాకు: ఒకొక్కపుడు వేశ గ్రంథములో కార్యములు వ్రాయబడెనేపడ నేపటిచ్చి, కొన్ని అద్భుతములు చేసిరి. హిందూమతస్థాపకులేయిందు నేడే కాలముల చెప్పక సమ్మతము.

గ్రంథాంతమందు శ్రీఆచార్యుల బోధసారము ౧౦ పుటలలో వ్రాయబడినది. కానిమాయుక్త సారము యొను విపులముగా వారిసిద్ధాంతములు, వాయువుల వారిసిద్ధాంతములను నరసావతారమువారి అద్వైతమునకు నవీనమైనమో చూపినయుండిన భాగుండెడిది. కాని యుట్లనుండవే యీగ్రంథములోని దోషములను మేము చెప్పము, లోకోపకారము.

ఆంధ్రసేవా డయిరీ ౧౯౩౭

ప్రకాశకులు యం. యస్. శాస్త్రి అండుసన్సు, మేయిను రోడ్, యెలమంచిలి. విశాఖపట్టణముజిల్లా.

ఈడైయిరి రమ్యముగా తయారుచేయబడినది. క్రౌనుసైజు, గ్లేజుకాగితములు, క్యాలికో అట్ట. అట్టపయి గోల్డు ముద్ర.

డైయిరీలో సైకిలునెంబరు, టెలిఫోనునెంబరు, బ్యాంకు లెక్క పుస్తకమునెంబరు, మోటారునెంబరు మొదలగు సొంతవిషయములను వ్రాసికొనుటకును, యింటి ఖర్చులను, జననాదివిశేషములను వ్రాసికొనుటకును పుటలు ప్రత్యేకింపబడినవి. మరియు ప్రతినెలకు అయిన ఖర్చు లెక్క వ్రాసికొనుటకును, జాబితాలకును యేర్పాటున్నది. డయిరీయొక్క ఉపయోగమును చాటుటకు యీ మంచియుతాలు. డెయిరీలో గూడ నొకసన్న పెన్సిలుగలదు. అందరు కొనదగినది.

—

అనేకసంవత్సరములుగా యుండిన మహారాష్ట్ర చక్రవర్తుల చిహ్నములగు గొలుసులసాపుమాపుట సమంజసము గాదనుట కమిటీవారిమీదను కమీషనుదారిమీదను ధర్మాదాయమునకున్నవారిమీదను ప్రజలకు చాలా ద్వేషము, అసంతృప్తి ఆపాదముగా నేర్పడుచున్నది.

గద్దలూరు శేషరాజశర్మ

ఆర్గనైజరు — హిందూమహాసభ

తిరుపతి.

తిరుపతి దేవస్థాన దుర్వినియోగము

దేవస్థాన కమిటీ ప్రెసిడెంటు శ్రీ మహాంతు ప్రయాగదాసుజీ వారిమీద పిటీషన్ దాఖలు చేయుట

శ్రీమహాంతు ప్రయాగదాసుజీవారు దేవస్థానముల విచారణకర్తలుగా ట్రస్టీలుగా యుండిన కాలములో దేవస్థాన భూసొత్తులు కొన్ని మహాంతుగారి మఠమునకు చేరిపోయినవి యు. మహాంతుగారిని స్వాధీనం చేయవలసినదనికోరినను వారు స్వాధీనం చేయలేదనియు కమీషనరువారు కమిటీవారికి తెలియపరచినందున కమిటీవారు మఠం మహాంతు ప్రయాగదాసుజీగారిపై చిత్తూరుజిల్లాకోర్టులో దేవస్థానం ఆక్టు ౪౫ సెక్షను ప్రకారం పిటీషన్ దాఖలుచేసి ఆట్లువెనుకవారు ఆక్షేపణలు చేసి స్వాధీనంచేయునియెడల కోరునారియున్నయును కమిటీవారికి తెలుపవలసినదిగాకోరం తీర్మానించిరి. మరియు ౪౫ మంది మిరాశీదారులు సొత్తులు స్వాధీనం చేయలేదనియు వారిమీద నున్ను పిటీషన్ దాఖలుచేయుటకు కమీషనరుకు అనుమతియొసంగిరి. అయితే పైప్రకారం పిటీషనలు దాఖలుచేసి కడవరకూ వ్యవహారింపుటకు లక్షలకొలది రూపాయలు ద్రవ్యము కమిటీవారికి కావలసియుండును. ఉభయపార్టీలున్ను ప్రీవికౌన్సిలువరకు వ్యవహరింపగలవారై యున్నారు. ఈచెప్పినతీరరారు అనుసరించు మహాంతుగారికి నోటీసులను దేవస్థానపు కమిటీవారొసంగిరి. మహాంతుమఠంవారు శ్రీ మఠాధికారిస్వామి రఘువరదాసు బావాజీగారు మిగుల యాలోచించి ముందుగా. సొత్తులను దేవస్థానంవారికి స్వాధీనం చేయుటలేదనిన్ని, వ్యవహారించునుప్రభోవ్యవహరిన్ని జ బుపంపిరి. కమిటీవారు మహాంతుగారిపైన ఆదరిసిలకు వారిపై కోర్టులో చర్యలు దాఖలుచేసిరి. జనవరినెలలో వాయిదాలు వేయబడినవి.

ప్రాచీన మహారాష్ట్ర ప్రభు చిహ్నములను మార్చుట

తిరుమల వెంకటేశ్వరస్వామివారికి శంఖచక్రములు కదలేకవనియు అందులకుగాను ఇదివరలో మహారాష్ట్ర రాజులు అనేకసంవత్సరములకుపూర్వము శ్రీ స్వామివారికి సమర్పించిన బంగారుగొలుసులనుకరగించి శంఖచక్రముల చేయించుటకు కమిటీవారిఅనుమతిని కమీషనరువారు కోరిరి. కమిటీయిందులకు సమ్మతించినది. మీరు రాఘవాచార్యులవారు తిరుమలదేవస్థానములోని నగలను కరిగించి మరొకనగగా చేయుటగాని, రంగులు చక్రములువిరిగినట్లుగా చూడవని తెలిపి మహారాష్ట్ర ప్రభువులు సమర్పించిననగలను కరిగించకూడదని గొప్పగా ఆక్షేపించిరి. దేవస్థానములో భక్తులు స్వామివారికిసమర్పించుటకు ఇచ్చినగలతోపాటు బయానగలుకూడినున్న వెన్నియున్నాను మరి యిఖరీదు దీనాజీలు వేయబడినగలను అప్పుడప్పుడు యాలంవేయించుచున్నారనియు ఆ సొనగలతోపాటు ఖరీదుచేసినగలను ఎప్పుడైన్ను కరగించకూడదనియు ప్రజలకలిగియుండు అనాదియగు భావమునకు విరోధముగాజరుపగూడదనియు యీవిషయము భక్తులకు తెలిసినచో ఇకమీదట యివ్వదలచుకొన్నవారు ఖరీదుచేయుబడిన సామాన్యనగలతోపాటు హుండీలో వేసెదరనిన్ని బంగారుగొలుసులకు వర్తకట్టునిచో నిదవరలో జేయిమ్మకొంకోబడియుండునవన్ని కరగించకూడదనిన్ని వాదించిరి. కమీషనరుగారు యీకాలములో బంగారుకొనుటకు చాలా ద్రవ్యము ఖర్చుఅగుననియు ప్రస్తావనలోనినగలనుకొన్న సంవత్సరముగా స్వామివారికి సమర్పించుటలేదనియు వాదించిరి. ఆ ర్జితులు యిచ్చిన నగలను త్రమవద్దనలేదు యుంచుకొనుట బాగులేదని తెలిపిరి. ఆచార్యులుగారు చెప్పినది సరియైనది. లక్షలకొలది ద్రవ్యము మిక్కిలి ఖర్చుపెట్టుటలేదా యనియడిగిరి. రామలింగం శెట్టిగారు అధ్యక్షస్థానమందుండి కమీషనరువారిని చూచి ఈనగలను యిచ్చిన కాలములో వర్తకగారు రిమయిచ్చియున్నట్టుల లెక్కలవలనయేర్పడుచున్నదా? యనియడిగిరి. కమీషనరువారు వివరముల తెలుపుటకు వీలులేదనిరి. చిట్టచివరకు ఆచార్యులవారు కమిటీవారిని ఎట్టిటో కోరిరి కొని కమిటీవారునిరాకరించిరి. బంగారునుకరగిముకొనవనను చేయవచ్చునసన్ని మహారాష్ట్ర ప్రభువులు వర్తకయిచ్చినట్లు తేలలేదనిన్ని తీర్మానించిరి.

కమీషనరువారు కోరినప్రకారం మంజూరు చేయబడెను. టి. కె. టి. వీరరాఘవాచార్యులవారు యిమ్మతి తీర్మానము గావించెను. రామలింగంశెట్టి, భాషాజిరావు, హారిహరఆయ్యంగార్ గారలు మనసూతోమిగా డీటు చేసినందున తీర్మానం నెగ్గినది. ఇద్దరు తటస్థులుగానుండుటకై శ్రీమహాంతుగారుహాజరులేనందున రామలింగంశెట్టిగారు అధ్యక్షత వహించినందున మహాంతుగారుతమయభిప్రాయమును వెల్లడించియుండలేదు. కమిటీవారు మహారాష్ట్ర పభుచిహ్నమైన బంగారుగొలుసు కరగించి శంఖచక్రములను కమీషనరులు చేయించిరి.

శ్రీ బాపురావుగారి నిధనము

కాశీలో శోకసభ

గత మార్గశిర బ॥ ౫లు వీరశైవ ప్రపంచమున సుప్రసిద్ధులును, మహోపకారులును విద్వల్లోకమునకు శ్రీ బాపురావు హెూనోర్లు వకీలుగారు శివలోకమునకేగిరి. తెలిసిన శ్రేణిలో వీరశైవ సమాజమెల్ల విషాదసాగరమున మునిగినదనుటలో సందియము లేదు. అనేక సత్కార్యములను నిర్వహించి స్వపరమతీయులను బరమ్ సమాన్యులుగ [illegible] అనిత్యశరీరమును త్యజించినను శాశ్వతముగ విద్వలోకీర్తి కాయమును ప్రతిష్ఠాపించిరని మే వీరశైవులు భావించుచున్నారు. అయినను లోకసహజమైన వియోగదుఃఖమహోద్వేగము పొందవలయును కావున శ్రీ బాపురావుగారి నిధనమునకు శోకసంతప్తులగువారి [illegible] సానుభూతిని ప్రకటించుటకై మార్గశిర బ॥ [illegible] వారమున శ్రీజగద్గురు విశ్వారాధ్య మహాపీఠ జంగమవాడీమఠమందు కాశీవీరశైవ విద్యార్థిసంఘపక్షమున నొక శోకసభ జరుపబడెను.

ప్రథమము మొదటను శ్రీవాగీశలింగాచార్యులు కీర్తిశేషుల గుణగణములను గీర్తించి వారి కొంత యాకస్మిక మరణము వీరశైవ సంఘమునకు దీరని లోపము గ నిరూపించుచు శోకప్రస్తావమును బ్రకటించిరి. తరువాత గొల్లూరు శ్రీవృషభలింగశివాచార్యులు బాపురావుగారి స్వభావమును వానకీర్తిని ధర్మకార్యనిర్వహణమును [illegible] చేయుట నిర్వహించి గతసంవత్సరాదిని బాపురావుగారు తనతో కాశీలో [illegible] నిన్నను వారిని గూర్చి మనము విలపించవలసివచ్చినదని నా శోక ప్రస్తావనను బలపరచిరి. అనంతరము బెంగుళూరు శ్రీశివకుమారశాస్త్రులు, బాపురావుగారి సహవాసము [illegible] కొలదిదినములలోనే వారి యనుపమసౌజన్యమును [illegible] వారి సంపూర్ణ సహాయమువలన సంసిద్ధమైన విజ్ఞానవిభూతులు చి॥ వీరభద్రశాస్త్రిగారు ప్రణవమును గాతము [illegible] గావించుట సత్యాంతఃకరణమునకు [illegible] సకరుణముగ నుపన్యసించిరి.

పిదప పండితచిర్రెమళ్ళ వీరభద్రశాస్త్రిగారు [illegible] తత్త్వ వినా [illegible] ప్రాసంగికముగ నిట్లనిరి. శ్రీ బాపురావుదొరవారి జీవితమును గూర్చి కూర్చినయో విపులముగను [illegible] మాటాడిరి. [illegible] బాపురావుగారి తాతగారు శ్యామరావుగారి కాలమున [illegible] (జిలా వసస్థారాక్) గ్రామ [illegible] సర్వజన [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] శ్రీ బాపురావుగారికి [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] వీరశైవులగు [illegible] ప్రశంసను బొందిరి. సద్గుణ సమ్మేళనము బాపురావుగారు స్వల్పకాలమున నే హైదరాబాదులో విఖ్యాతులై విప్రశిష్యజనములు, సజ్జన [illegible] ఈ దీనదాదలకార్యములను [illegible] జయముతో నెరవేర్చుటయేగాక, కొందరు తక్లితలె వ్యాజ్యములు పెంచక సాధ్యమైనంతవరకు నుభయపక్షములలో సమాధానము గలిగించి విపక్షులచేతను ప్రాతులగుచుండిరి. వీరియొక్క సౌజన్యమును, కార్యానుపటిమను, ఉర్దూ పార్సీ భాషాపాండిత్యమును గాంచి పండిత బాపూరావని యధికారులు సగౌరవముగ వ్యవహరించుచుండిరి. సిగర్వశిరోమణులగు నిమ్నజాతులు ధనికులు, దరిద్రులు, బాలులు, వృద్ధులు, స్వపరమతీయులు, మున్నగువారితో బహుసౌమ్యముగను సాదరముగను వ్యవహరించుచుండిరి. దోమకొండవంటి సుప్రసిద్ధ సంస్థానికుల యాదరణతో గొప్పవకీలుగ ప్రసిద్ధికెక్కుటయేగాక శ్రీనిజాం ప్రభువుగారికృపకును పాత్రులైయుండిరి. శ్రావణనే కల్యాణ పుర[illegible]త్సవసందర్భమున హిందూమహమ్మదీయాందోళనవంటి భయప్రదస్థితిలో నిజాం ప్రభుత్వము వారు శాంతిస్థాపనార్థము బాపురావుగారిని యధికారిగ నియమించిరి.

ఇకవీరి దానశీలత యత్యద్భుతమని చెప్పవచ్చును దేహీ యన్నవానికి దైవదైవము సరియే నహీయని చెప్పలేదు వీరి సంపూర్ణసహాయముచేత బీదవిద్యార్థులనేకులు [illegible] బి ఏ చదువబడిని జీవనోపాధి సంపాదించినవారును వకీళ్లైనవారును హైదరాబాదులో గలరు. అంతియుమిాద వీరిగృహమొక్క పాఠశాల విద్యార్థులకు ఫ్రీబోర్డింగుగా నుండెనని చెప్పవచ్చును. వీరశైవులకును వీరొనర్చిన యుపకారములు సనాస్మరణీయములై యున్నవి. నాలుగు వందలు సంవత్సరముల [illegible] నట్లు నిజాం రాజ్యములోని వీరశైవులను [illegible] బాపురావుగారే నాయకులై యుండిరి. విశేషముగ పరళీపట్ట [illegible] వీరశైవ్యా వ్యాజ్యములలోను [illegible] కారణ సంస్థాన [illegible] జ్యములోను వీరు నిర్వహించిన మహాకార్యములు వీరశైవ [illegible] సమున స్వర్ణాక్షరములతో నుల్లేఖింపదగినవి. వీరి శివపూజ భక్తి యపరిమితముగనుండెను. ఇంతిగొప్పవారైనను అత్మప్రశంసను [illegible] జేసి [illegible] విశేషములు పత్రికలలో [illegible] ప్రకటింపబడలేదు. కాగా నాంధ్ర వీరశైవుల విద్యాభ్యాసాస్థైర్యమునకు గొప్పసహాయము నిచ్చుచుండెడి వారికి [illegible] అకాల మరణమువలన వీరశైవులకు తీరరాని నష్టము కలిగినది. నాకును సంవత్సరములనుండి సమస్త సహాయముల నొసంగుచుండుట చేతనే యింతవరకు నధ్యయనము సాగినది. ఇట్టి మార్మికయుతసు మహాపురుష యవసానము [illegible] వినఁగల్గినది [illegible] [illegible] చి॥ వీరభద్రశాస్త్రిగారు బాష్పనిరుద్ధకంఠులై చెప్పినది విని సభికుల కెల్లరకు మూర్తీభవించిన విషాదము ప్రత్యక్షమయ్యెను.

తరువాత శ్రీ [illegible] ధర్మాత్ములును సమాజప్రముఖులును [illegible] బాపురావుగారి అకాలనిధనమువలన చాల నష్టమయ్యెను. కీర్తిశేషుల యాత్మకు శాంతియు సుఖమును వారికుటుంబమునకు శోకనివారణమును శ్రీ [illegible] ప్రార్థించుచు [illegible] ధర్మకార్యములను [illegible] పరిపూర్ణముగ [illegible] సభముగిసెను.

ఇట్లు
ఆరాధ్యుల చంద్రశేఖరశాస్త్రి
కార్యదర్శి,
కాశీ వీరశైవ విద్యార్థిసంఘము

జీవరక్షాజ్ఞాన ప్రచారకమండలి

ఆలంపూరు కార్యక్రమము

[illegible]

[illegible] నముగూర్చి యుపన్యసించెదరు.

మండుచుండు నిప్పులో నిలచుట

ఆర్ యం ఆర్నాల్డు అనునతడు లండను సమీపమున హెూస్టన్ వాయు విమానపు స్టేషను యొక్క సూపరింటెండెంటు అతడు వాయువిమానములను కాలిపోకుండ చేయువిషయమును పరిశోధనసల్పుచు ఒకసారి ౧౨౦౦ డిగ్రీలవేడిమి గలనిప్పుకణికెలమధ్య నిలుచుండెను. ఇంతవరకు వాయువిమానము మండునప్పుడు ఆమంటలలో ప్రవేశించినవారెవరుగాని లేరు. ఆర్నాల్డు అందుకై ప్రత్యేకముగా తయారుచేయబడిన యొకవిధమైన దుస్తులను ధరించి మండుచున్న నిప్పులోకి పోయి రెండునిమిషముల కాలము అక్కడ ఉండెను. బయటికి వచ్చినతర్వాత అయనచెప్పెను. గదా (నిప్పులో వేడిగానుండెను కాని అంతబాధ కాలేదు.)

వ్రేళ్లతో శబ్దము వినుట

చెవిటివాలురు శబ్దమువినునట్లు చేయుటకు ఒకసాధనము కనిపెట్టబడినది. దీనిని లండనులో శిశువైద్యశాల డాక్టర్ సిబ్ కార్డుగారు ఉపయోగించిచూపినారు.

చెవుడుతోటి పుట్టినశిశువులు మూగవారు కూడా కావచ్చును. ఈసాధనముతో శబ్దమును చెవితోవినుటకుబదులు వ్రేళ్లకొనలతో కనుగొనవచ్చునట. యూరపులో నంతటను యిదియొక్కటే సాధనము.

శిశువులకు ఉచితముగా మద్యము

బొంబాయిలో కొన్నిరోజులక్రిందట బొంబాయి బాలురకు కొందరికి కల్లుఉచితముగా [illegible] అబాలురకు కల్లుమీాద వ్యసనము [illegible] [illegible] అంగడి తెరువబడెను [illegible] మారితో ముఙపెట్టుచున్నారు.

శ్రీరాముడు తెలుగువారి మనుమడు

తెలుగువారి ప్రాచీనత

వేకుమళ్ల రాజగోపాలరావుగారి ఉపన్యాసము

తెనాలి జనవరి ౭

చెన్నపురి క్రైస్తవకళాశాలలోని దేశభాషా విచార కాధ్యక్షులగు శ్రీయుత వేకుమళ్ల రాజగోపాలరావుగారు బి. ఏ. ఎల్. టి. గారు నిన్న సాయంత్రము తెనాలి శ్రీలాలాజపత్రాయి మెమోరియల్ క్లబ్ వారి ఆహ్వానమున మ. రా. శ్రీ కొండముది శ్రీరాములు పంతులు (వకీలు) గారి అధ్యక్షతను జరుపబడిన సభయందు తెలుగుజాతిని గురించి చాల విపులముగా యుపన్యసించిరి.

తెలుగుజాతి వన్నూరువత్సరము లు దేశాన్ని పరిపాలించినట్లు, నిదర్శనాలు, శాసనాలు గలవనియు, కర్ణాటకుడైన నన్నయభట్టు తెలుగు దేశంవచ్చి ఎగువ ఎవాసులవలెమాట్లాడబడు తెలుగుభాషను సంస్కరించి దానిని కట్టుదిట్టము చేయుటకై భారత గ్రంథమును రచించెననియు, అంతకుపూర్వం తెలుగులో గ్రంథమే లేదనియు ఒక సిద్ధాంతంగలదనియు, అది విశ్వసనీయముని తాము తలంచుటలేదనియు: బౌద్ధయుగంలో తెలుగు ప్రచారములోయున్నట్లు నిదర్శనాలు గలవనియు. సిద్ధనాగార్జునుడు స్వచ్ఛముగు తెలుగువాడేననియు, ఆకాలంలో చైనానుండి యిటకువచ్చిన ఒకరాయబారి తన చరిత్రలో అప్పుడుచట మూడు తెలుగురాజ్యాలున్నట్లు వ్రాసియున్నాడనియుఅవి ఆంధ్ర, మహాఆంధ్ర, మహాకోసల రాజ్యములనియు, దండివిరచితమగు ఒక గ్రంథములో దండికారణ్యమందు శతయోజన విస్తీర్ణముగలిగిన ఒకసరోవరము దాపున ఆంధ్రనగరమున్నట్లును, అందలి తెలుగులు వైదికాచారముల ననుసరించని హేతువుచే వృషలులైనట్లును వ్రాసియున్నాడనియు, భారతకాలంలో తెలుగుజాతి యున్నట్లు సంస్కృత భారతంలో గలదనియు, రామాయణకాలంలోకూడా తెలుగుజాతిగలదనియు. రాముడు తెలుగువారి మనుమడేననియు, ఎట్లన రాముని తల్లియగు కౌసల్య కోసలరాజు కుమార్తెయేయనియు, కోసల మనుపేరు అయోధ్యకుకూడా కలదుగాని ఆరాజకుమారునకు ఆరాజుకుమార్తెనే యిచ్చినచో వావి వరసలులేక సవ్యముగా నుండదు గాన తప్పక ఆకోసలము వేరొకటై యుండవలయుననియు, కావున భరతఖండమందు వేరొకకోసలము తెలుగులచే పాలింపబడిన మహాకోసలము గాక వేరొకటి యుండియుండదనియు, సాంస్కృతికొవ్యులు యీదేశమునకు వచ్చిన ప్రథమదశలో తెలుగులకు వారికి ఘోరయుద్ధము జరిగినట్లు తెలియుచున్నదనియు; వేదశాస్త్రములలోకూడ తెలుగుజాతి అనాదికాలమైనదని తెలిపుతే యు నిదర్శనము లున్నవనియు, తెలుగు యిటనుండి పూర్వంలో వలసపోయి ఆయా తావులందు స్థిరనివాసము లేర్పరచుకొని యుండిరనియు, సాంస్కృతికొవ్యులు వచ్చినపిమ్మట తెలుగుల ఆచారములందు సాంకర్యము కలిగినను, యీనాటికికూడ నేపాళ పంజాబు బెంగాల్, నాగపూర్ మొదలగు దేశములందు నివసించుచున్న కొన్నిశాఖలవారు తామది తెలంగాణా భయని చెప్పకొనుచునే యున్నారనియు. కాని వారికి తెలుగుభాష రాదనియు, ఆచారములలో కొన్ని పూర్వసాంప్రదాయము ననుసరించివడచుచున్నారనియు, మొదలగుపలువిధ హృదయంగమములైన ఉపన్యాసముతో ఒకగంటకుపైగా పెలవిచ్చి ముగించుచుండగా అధ్యక్షులు యింతకు మాసిద్ధాంత తెలుగులు ఆంధ్రులు ఒకటేనా? కాదా? యని ప్రశ్నించిరి. అందులకువారు ఆంధ్రులు తెలుగువారిలో ఒకశాఖ యని సమాధానమిచ్చిరి.

(ఆంధ్రపత్రిక)

జమీందార్లకు రైతులకు విభేదము కూడదు

గ్రామ పరిశ్రమల విషయమై మహాత్ముని వైఖరి

ఢిల్లీ, జనవరి ౧౦

మధ్యాహ్నమునుండియు సాయంత్రము ప్రార్థనసమయమువరకు యెడతెగక ప్రజలువచ్చి మహాత్మునిదర్శించుటచేత మహాత్మునికి తీరికయేమియు లేకుండెను. అదిగిసోషలిస్టులు మహాత్మునిసందర్శించి గ్రామపరిశ్రమసంఘము యెడల తమకై ఉండిన అభిప్రాయములు చెప్పిరి. [illegible] యున్న తరతులెతను మొదటనుండి [illegible] జమీందారులఅక్రమములలోంగవలదని తెర ప్రచారముగా నింపవలెననియు వారుచెప్పిరని తెలియుచున్నది. యీయభిప్రాయముగాంధి గారికినచ్చలేదు. ఇరుపక్షములవారికిని అనుకూలభావము కలుగచేయవలయునని ఆయనచెప్పెను. చీలిక మరప్పింపవలెను. ప్రస్తుతకార్యక్రమము జయప్రదముగా జరుగవలసినచో జమీందారులసామర్థ్యమును పోగొట్టుకొనరాదు, ఆకస్మాత్తుగా సంపూర్ణమార్పు కలుగచేయుట తగదనియు, అట్టిమార్పుచేయుటకు సమయము దరిమిలాను రావచ్చుననియు ఆయనచెప్పెను. ఒక్కసారి ప్రస్తుతస్థితిగతులను మార్చవలెనుచో జమీందారులుమూడవపార్టీవారి శరణుజొచ్చుటతటస్థించవచ్చునని ఆయనచెప్పెను.

గ్రామపరిశ్రమల సంఘముపై ప్రభుత్వానుమానము

మహాత్ముని సమాధానము

ఢిల్లీ; జనవరి ౧౦:—

మహాత్ముడు అఖిలభారత పరిశ్రమల సంఘమును స్థాపించినతరువాత ప్రభుత్వమువారుగూడ గ్రామ పునరుద్ధరణము నందు యెక్కువశ్రద్ధగొనుచుండిరని అసోసియేటెడ్ ప్రెస్ విలేఖరి మహాత్మునికి తెలుపగా „నేను చేయదలచినపనిని ప్రభుత్వమువారుచేయుచో నాకుపరమసంతోషము కలుగును” అని మహాత్ముడుచెప్పెను. ప్రభుత్వమువారు తనకుసహాయముచేయుచో తానుఆశ్చర్యకరములగు ఫలితముల చూపగలుగుదునని ఆయనచెప్పెను. కాని ప్రభుత్వమువారుచేయుసహాయము సరియైనభావముతోచేయవలెను. అనగా తన కార్యక్రమత్వము ను ప్రభుత్వమువారు గ్రహించవలెను. గ్రామపునరుద్ధరణవిధానమును బొంబాయి కాంగ్రెసుమహాసభవారు నిర్మాణ కార్యక్రమములో నొకభాగముగానంగీకరించినను ఈభావముక్రొత్తదికాదని గాంధిగారుచెప్పిరి. గత ౨౦ మాసములనుండి తాను ప్రజలతో దానివిషయమై ప్రస్తావించుచుండెను

చేరాట్నముయొక్క మహిమలు

చేరాట్నముయొక్క శక్తి మహామహిమలను మహాత్ముడు ప్రస్తుతించెను. ఇటీవల మాంఛెస్టరునుండివచ్చిన నడుకువాటొకడు దానిపరీక్షించి దానిప్రభావము నంగీకరించెనని ఆయనచెప్పెను. ఒకానొకసమయమున ౧౦౦ గజములకంటె యెక్కువనూలునిర్మించలేని చేరాట్నము యిప్పుడు ౪౦౦ గజములిచ్చుచుండెనని ఆయనచెప్పెను. ఇదిచాలవిచిత్రమని ఆయనచెప్పెను. తెలివితేటలతో దానినుపయోగించుచో స్థితిగతులు యెంతేనిమారునని ఆయనచెప్పెను.

గ్రామపరిశ్రమ సంఘమునకును రాజకీయములకును సంబంధములేదని గాంధిగారుచెప్పిరి. ఢిల్లీలో మహాత్ముడు చేయగలిగినపనివిషయమై యడుగగా ప్రస్తుతముతాను విషయజాలమునుమాత్రమే సమకూర్చుచుంటిననియు తనగమనము మందముగానుండెననియుచెప్పెను. తనప్రయత్నముయొక్క ప్రభావమును మహాత్ముడుచూడగోరెను, అఖిలభారత చరఖాసంఘము ౧౩౦,౦౦౦ ప్రజలలో ౧౫కోట్లరూపాయలు పంచిపెట్టియుండెను. వీరిలో ౧౨౦,౦౦౦ మంది వడుకువారు ౨౦ వేలమంది చాకలివారు తక్కినవారు నేతగాండ్రు. గ్రామములక్షేమమునకై యుద్దేశింపబడిన పరిశ్రమలు యంత్రములమీద తయారుచేయబడిన వస్తువులతో నెంచుకుపోటీ చేయగూడదో తనకుతోచుటలేదని ఆయనచెప్పెను. కాని గ్రామములో తయారుచేయబడునదంతయు గ్రామస్థుల యుపయోగమునకుమాత్రమే యుద్దేశింపబడినదిగానుండవలెను. విదేశములలోగూడ నీపద్ధతి లాభదాయకమని గమనింపబడెను. భారతదేశములో దానినవలంబించినచో చాలమేలుకలుగును. అదికముగామాత్రమేగాక యితరవిధములకూడ యిది అత్యంతప్రయోజనకారియగునని ఆయన చెప్పెను.

దంపుడుబియ్యము, తెలుగళ్లలో విసరినపిండి గానుగాడితీసిన బెల్లములయందు ప్రాణశక్తులు యెక్కువగా నున్నవని మహాత్ముడుచెప్పెను. యంత్రములమీదుగా తయారైన బియ్యము యిత్యాదులయందు ఆశక్తులులేవని ఆయనచెప్పెను.

[అ. ప్రె]

—

భక్తికి ఊర్ధ్వపుండ్రాదు లావశ్యకములా?

భక్తి యనగేమి? యనిప్రతివారికి సందేహముకలుగవచ్చును: సాధారణముగా భక్తియనుమాటకుఅర్థము „పెద్దలయెడల పిన్నలుకనబరచుగౌరవము, విశ్వాసము” అని చెప్పవచ్చును. కానియింతియేకాదు. మనముఅప్పుడప్పుడు భక్తులమని చెప్పుకొనుచు వచ్చువారినిచూచుచున్నాము. వారిమెడలో రుద్రాక్షలు, తావళములు, నొసటవిభూతి, కుంకుమబొట్లు, చేతులందు తావళములు, తలమీదజడలు, మొదలగునవిచూచుచున్నాము. ఇవిఅన్నియుభక్తికి ప్రధానములాయని శంకకలుగవచ్చును. కన్నులకి కొలిమిలతిత్తులులేనిదే పనిజరుగదు. కమ్మరికిబంకమన్ను సాగేలేనిదేపనిజరుగదు. లేఖకునికిలేఖిని యవసరము భటునికి కత్తులుకటారులవసరము. సంసారికిఇల్లుఅవసరము. ఈ విధముగనే భక్తునకువిభూతి, కుంకుమబొట్లు, జపమాలలు, జడలు, అవసరమా? నిజమైనభక్తునికి యివి అవసరములేదు. పరమభక్తాగ్రేసరులని పేరుగాంచిన ప్రహ్లాదునకు, విభీషణునకు, అంజనేయునకు, శబరికి, అర్జునునకు, ద్రౌపది మొదలగువారికి యివియున్నవా? ఇవి బాహ్యాడంబరములేకాని నిజమైనభక్తులకు యివియవసరమేమియు కనబడదు.

భక్తుడనగెట్టివాడు? ఎవడు సర్వప్రాణులందు ద్వేషములేక స్నేహము, దయగలవాడై, మమకారాహంకారములనువీడి, సుఖదుఃఖముల సమానముగా భావించు, ఓర్పు, నిత్యసంతోషముగలిగి సదాధ్యానముచేయుచు నిశ్చలమనస్సులో పరమాత్మునియందే తనబుద్ధినంతయు లగ్నముచేయుదురో వారేనిజమైనభక్తులు ఎవరుసంతోషమునకు దుఃఖమునకు, ఆశకు, శుభాశుభములకు అతీతులై పరమాత్మునియందే నమ్మకముగలిగి యుందురో వారుభక్తులు. ఎవరుశత్రులందు, మిత్రులందును, మానావమానములందును, సుఖదుఃఖములందు సమానులై దొరకినదానితో సంతోషించువారలై మౌనవ్రతులై ఏకాంతవాసాసక్తులై నిశ్చలమైనబుద్ధితో సేవింతురో వారేనాభక్తులు. భక్తునకిన్ని గుణములుండవలెనని శ్రీకృష్ణభగవాను డర్జునునితో జెప్పెను. ఇవియేప్రధానములుగాని బాహ్యాడంబరములుప్రధానములుకావని బాగుగా తెలియుచున్నవి.

మనము బాహ్యాడంబరములవలన మోసపోవుచున్నాము. నిజమును తెలిసికొనలేకున్నాము. నిజమైనభక్తునకు ఈ వేషభాషలతో నవసరములేదు. నిప్పునుగప్పినవిప్పువలెనే యుండును ఇంగ్లీషులో (The Best Servent does his worth unseen) దీనియర్థము. మంచినౌకరు ఇతరులకు తెలియకుండగనే తనపనినినిర్వహించును. అలాగునే నిజమైనభక్తుడు తెలియబడును.

—

వ్యవసాయకుల ఋణబాధ విచారణ సంఘము

తిరువాన్కూరు ప్రభుత్వమువారు నియమించుట

త్రివేండ్రమ్; జనవరి ౧౦

తిరువాన్కూరులో వ్యవసాయకుల ఋణబాధ విషయమై విచారణ గావించుటకు ప్రభుత్వమువారు ఒక సంఘమును నియమింపనిశ్చయించిరి. సంస్థానములో వ్యవసాయకుల స్థితి తెలుపుటమాత్రమేగాక, బ్రిటీషుఇండియాలోను, యితర రాష్ట్రములోను ఋణబాధను బాపుటకు ఆయాప్రభుత్వములవారవలంబించుచున్న పద్ధతులను సంఘమువారువిచారించి తెలుపుదురు. ఇటీవల అనేకకారులు ప్రభుత్వమువారికిపంపిన విజ్ఞాపనములోని సూచనలనుగూడ విచారణ సంఘమువారు పరీక్షించెదరు. ఈసంఘమునకు ల్యాండ్ రెవిన్యూ అండ్ ఇన్ కంటాక్సుకమిషనరు అధ్యక్షులుగా నుందురు. ౩ ఉద్యోగియులును, ౨ అధికారేతరులును సభ్యులుగా నుందురు. సంఘమువారు ౩ మాసములలో [illegible] ప్రభుత్వమునకర్పింపవలెను

—

జటప్రోలు సంస్థానము

మహారాణీగారి పాలనము

ఈసంస్థానము భాసించుచుండు మహారాజరాజశ్రీ శ్రీమతి. మహారాణీ వెంకటరత్నాంబగారి పరిపాలనము పురుషపరిపాలనమునకన్న మిన్నయయి యసదృశమయిన ఖ్యాతిగడించియున్నది. వీరిదయ అపారము. వీరి సుగుణము లమూల్యములు. వీరివదాన్యత యసదృశము. వీరిప్రజాభిమానమత్యంతశ్లాఘనీయము. వీరుసర్వకాలసర్వావస్థలయందును ప్రజాహితాచరణ మహామంత్ర ధ్యానపరాయణులయియుందురు. కొన్నివేల గృహములు లేనివారికి పక్కా గృహములు కట్టించి యిచ్చియున్నారు. చిన్నచిన్నకమతములు లేకయున్నందువారికి భూములనిచ్చి వారియభివృద్ధికయి తక్కావిసహాయము నియమించియున్నారు. ప్రజలయొక్క విద్యాభివృద్ధికయి తమరాజధానిలో నొకపాఠశాలను స్థాపించుటయేగాక పల్లెటూళ్ళయందును నచ్చటచ్చట పాఠశాలల స్థాపించియున్నారు! ఇటీవల స్వరాజధానిలో నొకబాలికా పాఠశాలను సైతము నెలకొల్పియున్నారు. ఇచట బాలికాబాలకుల విద్యావిధానములు మిక్కిలి ప్రశస్తముగానున్నవి. ఈసంస్థానములో బీదలకొరకు యన్నసత్రమును సంస్థాపించియున్నారు. అంధులు కుంటి గుడ్డి మున్నగువారికి నిరంతరమన్నవస్త్రదానము చేయబడుచున్నది. ఇటీవల ఈమహారాణీగారు తమయుదారబుద్ధితో నిచటనొక సంస్కృత పాఠశాలను నెలకొల్పవలయునని ప్రయత్నములు జరుపుచున్నట్లు తెలియుచున్నది. పూర్వమీ రాజస్థానమందలి ప్రజలు పలువిధములగు శ్రమపడుచుండిరి. వీరి ప్రజాక్షేమమును గమనించి నీటిజలయంత్రముల స్థాపించి విద్యుద్దీపముల నెలకొల్పి ప్రజలకానందమునిచ్చి కీర్తిపాత్రులయియున్నారు. ఇచట రెండు వైద్యశాలలుగూడ స్థాపించియున్నారు. వీటియందు సంతతము ధర్మార్థము రోగులు చికిత్సింపబడుచుందురు. ఇచటి ప్రజలకెట్టి కొరతయు నగుపడుటలేదు. ఇచట నున్నతోద్యోగులయి వెలయుచుండు మ. రా. రా. శ్రీ దూర్జటిగారును; మహా [illegible] సాహెబుగారును నత్యున్నతస్థానము గలిగి ప్రజాహితైషులై సంస్థానాభ్యున్నతికొఱకు పాటుపడుచున్నారు. ఈప్రాంతమునట్టిపరిపాలన మెందును గాన్పింపదు.

ఔదార్యము

ఎట్టి నూతనాచారముగాని నూతనధర్మముగాని ఈసంస్థానములో మున్నెన్నడును లేకుండినదని వ్రాయుట కెంతయు సాహసించుచున్నాము. రెండుసంవత్సరములనుండి ప్రపంచమున నార్థికస్థితి మందగించినది మొదలుకొని ఈ రాణీగారు దయామయులయి రైతులకు పన్నులో రూ ౧౪౦ ౦-౪-౦ — ౦-౩-౦ — మాఫీచేసియుండిరి. ఇట్లే యీసంవత్సరము సైతము రైతులవిన్నపము విని గ్రహించి భూములపన్నులో రూపాయికి ౦-౨-౦ మాఫీ చేసినట్లు తెలియుచున్నది. ఈప్రాంతములోనే సంస్థానమునందును పూర్వము నియమితమయిన మాఫీ చిక్కకుండునట్లుండగా ఈసంవత్సరము మాఫీయనుమాటగూడ వినబడుటలేదు. [illegible] యందుండు ప్రజలనాకు. సృష్టికర్త [illegible] సంస్థానమున నెలకొల్పియుండవలెనని పలువిధముల క్షేమ [illegible]. ఈపైపరిపాలనావిధానమును [illegible] జన్మింపగా

శ్లో. "ప్రజానాంవినయాధానా ద్రక్షణాద్భరణాదపి
సపితా పితరస్తాసాం కేవలం జన్మహేతవః"

అనువిషయము మామహారాణీగారియందే సమన్వయించునని నొక్కి వక్కాణించుటకు సందియము లేదని విశ్వసించుచున్నాము.

దేవబ్రాహ్మణ వృత్తులు

ఈరాణీగారు దేవబ్రాహ్మణవృత్తులను మిక్కిలి భయభక్తులతో గాపాడుచున్నారు. ఒకయినామదారుడు దైవాధీనుడయి కాలధర్మము నొందినచో సంతతికిగాని జ్ఞాతులకుగాని యివ్వవలసివచ్చినపుడు ఇతర స్థలములయందువలె నేదియోయొక నెపమిడి గుంజుకొనుటయనునది గాక శాస్త్రానుసార మేదియోయొక [illegible] గల్పించియిచ్చుచు మహాసుకృతమున కొడిగట్టుచున్నారు.

దాన దీక్ష

పండిత గాయకకవి ప్రముఖులు గాని ధర్మకార్యనిర్వాహకులు గాని యీసంస్థానమునకువచ్చి యీరాణీమతిగారికి విజ్ఞాపనపత్రము నంపుకొని వీరిసహాయము గోరినచో రఘుమహారాజువలె "[illegible]" అనితలంచివారివారి పాండిత్యకార్యగౌరవముల నెరింగి యథోచితముగా వారిని సత్కరించుచున్నారు. వీరియందిట్టిసుగుణములు వేలకొలది యున్నవి. వీరిచరిత్రము పరిపాలనావిధానములు వెల్లడింపగనివారలు [illegible] న్నది. మహా[illegible] సౌఖ్యములు గడుపాదృష్టితో [illegible] గాక

ఈగజ్యాలమహారాణీగారికి [illegible] ఆయురారోగ్యముల నిచ్చి సంతతము రక్షించుగాక.

ఇట్లు
తెల్కపల్లి రామచంద్రశాస్త్రి
(అభినవ కాళిదాస)
వాఙ్మయవిలాసనిలయము
రాజాపురము
భా. సం. మా. బ. ౩ ౧

సంస్థాన రాజకీయములు వేఱు

బ్రిటిషిండియా రాజకీయములు వేరు

వల్లభాయి పటేలుగారి అభిప్రాయము

అహమ్మదాబాదు; జనవరి ౯:—

బ్రిటిషు ఇండియాకును సంస్థానములకును భేదములేదనియే తనయభిప్రాయమైనను రెండు విభాగములలోను అవలంబింపదగిన రాజకీయపద్ధతులు మాత్రము వేరని బరోడాలో నుపన్యసించుచు సర్దార్ వల్లభాయిపటేలుగారు చెప్పిరి. బార్డోలిలో ప్రారంభింపబడియుండిన పన్నులనిరాకరణ విధానము బరోడా సంస్థానమునందు మరియొకసారి ప్రారంభింపబడుచో జయముకలుగదని ఆయన చెప్పెను. కొన్ని హద్దులలో సంస్థానములవారితో సహకారము సలుపుటవలన తమ యాశయములు సఫలమగునని ఆయన చెప్పెను. సంస్థానములవారితో సంఘర్షణ ఎదుటకెట్టి సరియైనది గాదు. బ్రిటిషు ఇండియావారికి స్వాతంత్ర్యము లభించినచో ఫలితము [illegible] కననగునని ఆయన చెప్పెను.

శ్రీయుత వల్లభాయి పటేలుగారు బరోడా ప్రవేశించినప్పుడు "పెట్టుబడిదారుల యభిమానియగు వల్లభాయిగారూ మరలి వెళ్లుడు" అని కేకలు వేయబడెను. ఈయర్థమును ప్రతిపాదించుచు వ్రాయబడిన కరపత్రములు, ప్రకటనలు నగరములో పంచిపెట్టబడెను. తన యుపన్యాసములో సర్దారు వల్లభాయిగారు సోషలిస్టులను విమర్శించెను.

అమెరికాలో భారతీయులపై దుష్ప్రచారము

ఫిలిములుతీయువారి పక్షపాతము

(యు. ప్రెస్)

బొంబాయి; జనవరి ౯:—

ఇండియాస్పీక్సు అను ఫిల్ముద్వారా అమెరికాలో భారతీయులకు వ్యతిరేకముగా యెట్లు ప్రచారము చేయబడుచున్నదో బొంబాయి సెంటినెల్ పత్రికలో ప్రచురింపబడిన వ్యాసమువలన తెలియుచున్నది. ఈఫిల్ము అసత్యములతో నిండినదనియు భారతీయులకు అవమానకరముగా నున్నదనియు అమెరికాదేశమునందలి [illegible] డా. మేనెక్ అంక్లేసేరియా అను వైద్యుడు ఉత్తరములు వ్రాసియుండెను. ఆయుత్తరములు బొంబాయి సెంటినెల్ పత్రికలో ప్రకటింపబడినవి. డా. అంక్లేసేరియాగారు అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రములలో ౧౫ సంవత్సరములు ఉండిరి. వీరు ఇండియాస్పీక్సు అను ఫిల్ములో తెలుపబడిన విషయములు కల్పితములనియు, అసత్యములనియు, ఘోరములనియు తెలుపుచున్నారు. నిజమైన విషయములను మరుగుపరచి ఈదేశమునకెంతో [illegible] విషయములకై [illegible] హాస్యప్రాయముగ [illegible] వ్రాయుచున్నారు. మేయోగారు వ్రాసిన "మదర్ ఇండియా" కంటె ఈఫిల్మువలన కలుగు ఫలితము చాల అపకారకమని [illegible] దానిని తొలగించుటకు భారతీయులు ప్రయత్నింపవలెనని యమెరికాయందలి భారతీయులు హెచ్చరించుచున్నారు.

గ్రామోద్ధరణకై బ్రాడ్ కాస్టువిధానము

క్రొత్తఢిల్లీ; జనవరి ౭:—

గ్రామోద్ధరణకు బ్రాడ్‌కాస్టింగు విధానము ఉపయోగపడవలయునని భారత [illegible] శ్రేయప్రసంగము సలహా నిచ్చెను. దానిననుసరించి వాయవ్యపు సరిహద్దు రాష్ట్రముయొక్క ప్రభుత్వము పెషావరు గ్రామోద్ధరణ బ్రాడ్‌కాస్టింగు విధానమును ప్రారంభింపగలదు. ప్రారంభోత్సవము [illegible] వారములలో జరుగగలదని నమ్మబడుచున్నది.

భారతపరిస్థితులనుగూర్చి సుభాసుచంద్రబోసుగారు

బొంబాయి, జనవరి 10:—

ప్రస్తుత రాజకీయపరిస్థితులనుగూర్చి యడుగగా బోసుగారు యిట్లు తెలిపిరి:—

"నేను ఇటీవలి పరిస్థితులమార్పులను యెరుగనందున స్పష్టముగ యెట్టిఅభిప్రాయమును ప్రకటింపజాలను. ప్రస్తుతము రాజకీయరంగము స్తబ్ధముగ నున్నదనుట నిశ్చయము. తాము ప్రజలకుత్సాహము చేకూర్చి కాపాడుటయే ముఖ్యకర్తవ్యము. తెరువు [illegible] మేమన ఒకరితరువాత నొకరు రాజకీయనాయకులను గోల్పోవుచున్నాము. ఇటీవల చనిపోయిన ఎం. వి. అభయంకరుగారు "నాగపూరు సింహము"ని నేను భావించుచున్నట్టులవారు. వారిని గోల్పోవుట భారతప్రజాహితోద్యమమునకు తీరని నష్టము."

కాంగ్రెసువారు శాసనసభలో ప్రవేశించుటగూర్చి యడుగ నిట్లు చెప్పిరి.

శాసనసభలద్వారానే స్వరాజ్యము దరిచేరగలదను భ్రమలో మునిగిపోకుండ శ్రద్ధవహింపవలెను. ప్రజలతోడ్పాటు, సహకారమున్నప్పుడే శాసనసభయందలి ఆందోళన యేమాత్రమైన ఫలించును. మనము పూర్తిగ శాసనసభలోని విమర్శనల మునిగిపోకుండ శ్రద్ధవహింపవలెను.

సాంఘిక పరిష్కార విషయమును గూర్చి యిట్లు తెలిపిరి.

జాతీయతామాత్రములపై నాధారపడు సత్యముగానే నేను నమ్మెదను. జాతీయతాభావము విడిచిన సత్యము [illegible] దేశమునకు లాభింపదు. ప్రధాని యొసంగిన సాంఘిక పరిష్కారమునకు నేను ప్రతికూలుడను. అది ఇండియాయందు విషదాయకమే. ఏమతమునకు సంబంధించినవారెయినను సరే దుష్టమగు యీసాంఘిక పరిష్కారమునకు తన అంతరాత్మయందైనా ప్రతికూలముగనుండని భారతీయుడుండడని నాయభిప్రాయము. ఈపరిష్కారము ననుసరించి నిర్మింపబడు జాతీయభావము బీటలువారి ముక్కముక్కలగును.

అఖిలపక్ష సమావేశము

అఖిలపక్షసమావేశవిషయమై తన యభిప్రాయము తెలుపుమనియడుగగా, బోసుగారిట్లు చెప్పిరి.

అఖిలపక్షసమావేశములో నాకునమ్మకము లేదు. [illegible] కాంగ్రెసువారు మితవాదులను [illegible] సాయము చేయగా రౌండుటేబిలుసభ సమావేశపరతురని ప్రకటన వెలువడినగనే మితవాదులు కాంగ్రెసువారిని [illegible]. కావున అందునకు [illegible] ఏమియు ముఖ్యము లేదు. అఖిలపక్షసమావేశమువలన ప్రయోజనము [illegible] కాంగ్రెసువారిని [illegible] వారితో చేరకుండుటయే [illegible]. భారతస్వాతంత్ర్యమునకై పోరాడువారె భారత [illegible] తయారుచేయవలెను.

కాంగ్రెసునుండి మహాత్ముని నిష్క్రమణము

మహాత్ముని నిష్క్రమణవిషయమై యభిప్రాయమేమని యడుగగా బోసుగారిట్లు చెప్పిరి.

కాంగ్రెసు మహాసభలో నవలంబింపబడినది మహాత్ముని కార్యక్రమమే గనుక, కాంగ్రెసువర్కింగుకమిటీలోనున్నవారు మహాత్మునియనుచరులే గనుక గాంధిగారి నిష్క్రమణ [illegible] నేనెంచుచున్నాను. ఎట్టిదేశభక్తి సద్భావములున్నను కాంగ్రెసు కార్యనిర్వాహకవర్గములో వ్యతిరేకాభిప్రాయములుగల వారికి [illegible] ఆయన చెప్పెను. కాంగ్రెసు కార్యనిర్వాహకవర్గము కాంగ్రెసులోనందరి యభిప్రాయమును తెలుపుటలేదు. కాంగ్రెసులో నధికసంఖ్యాకుల అభిప్రాయమును మాత్రము ప్రకటించును.

అఖిలభారత [illegible] సంఘనిర్మాణమునకు బోసుగారు [illegible] తెలిపిరి.

[అ. ప్రె.]

కాంగ్రెసు ఆశయములో మార్పు

ఆంధ్రరాష్ట్రీయ కాంగ్రెసు నిరాకరించుట

పాట్నా జనవరి ౧౦

శాంతియుతమైనట్టియు, సత్యమైనట్టియు అన్నిసాధనములచేత అనుమాటలకుబదులు సత్యబద్ధములును శాంతియుతములును నగు అన్నిపద్ధతులచేతను అనుమాటలను కాంగ్రెసు ఆశయములో చేర్పవలెననుతీర్మానము 70-41 వోటులచే బీహారురాష్ట్రీయ కాంగ్రెసు సంఘమువారు [illegible] ఆంధ్రరాష్ట్రీయ [illegible].

గోలకొండపత్రికా కార్యాలయమున వెలకుదొరుకు గ్రంథములు

హిందువుల పండుగలు	1-8-0
ఉచ్ఛల విషాదనాటకము	0-12-0
కృష్ణార్జున సంవాదము	0-6-0
సంఘోద్ధరణ	0-6-0
కర్నూలురాజ వంశావళి	0-2-0
కృష్ణాలహరి	0-1-0
సుధాలహరి	0-2-0
జీడికంటిరామ శతకము	0-1-0
బమ్మెరపోతనామాత్యవిజయము (హరికథ)	0-1-6
రఘునాథ	0-1-0
చారుమీానారు	0-1-0
పంచముల చరిత్ర	0-8-0
హాలీకల్దారు జంత్రి	0-2-0
కార్లు కుబూలియ్యతులు 100 కి	2-0-0
ప్రాంసరీనోట్లు	2-0-0

వలయువారు
గోలకొండపత్రికాలయము తూప్రుబజారు
హైద్రాబాదు (దక్కన్).

వర్తకులకు లాభము

గోలకొండ పత్రికయందు ప్రకటనవేయించి మీవ్యవహారమునందు లాభముపొందుడు. ఈపత్రిక నిజాంరాష్ట్రమునందంతటను బ్రిటిషిండియాయందును విరివిగాప్రచారముచేయుచున్నది. ప్రకటనరేట్ల వివరములకు:— "మేనేజరు గోలకొండపత్రిక" హైద్రాబాదు, అని వ్రాయుడు.

REG. No. N. 45 Reg. No. M. 218

STAMP

27

Printed and published by G. Ramakrishna Reddy at the Golkonda Power Press, Hyderabad. Editor K. Rajakrishna Reddy.